

**Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal
Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve**

E L Ő T E R J E S Z T É S

**A Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Közgyűlése
2013. november 28-i ülésére**

Tárgy:

Tájékoztató Komárom-Esztergom megye lakosságának egészségi állapotáról

Előterjesztő:

Hollósiné Dr. Szentesi Zsuzsanna megyei tiszti főorvos

**KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI
KORMÁNYHIVATAL
NÉPEGÉSZSÉGÜGYI SZAKIGAZGATÁSI SZERV**

TÁJÉKOZTATÓ

Komárom-Esztergom megye lakosságának egészségi állapotáról

**Készítette:
Kaszásné Zsidákovits Ildikó
Egészségfejlesztési osztályvezető**

**Kisföldi Beáta
Egészségfejlesztési osztály
krónikus betegségek epidemiológiája szakterület**

Tatabánya, 2013. augusztus 15.

TARTALOM

BEVEZETÉS	2
I. DEMOGRÁFIA	4
II. GYERMEKKORI KRÓNIKUS BETEGSÉGEK ALAKULÁSA	7
III. FELNŐTTKORI KRÓNIKUS BETEGSÉGEK ALAKULÁSA	9
IV. FELNŐTTKORI HALÁLOZÁS ALAKULÁSA	23
V. ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉS	31

BEVEZETÉS

A *Magyary Zoltán közigazgatás-fejlesztési programban* alapelveinek megfelelően - Magyarország államigazgatásának újjászervezése részeként Komárom - Esztergom megyében - 2013. január 1-től - 6 államigazgatási járás kezdte meg működését. A közigazgatás-fejlesztés érintette a népegészségügyi hatóság szervezeti működését is. A Komárom - Esztergom Megyei Kormányhivatalhoz 2011-ben integrálódott Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv kistérségi népegészségügyi intézetei, 2013. január 1-től járási népegészségügyi intézetek formájában a Járási Hivatalokba integrálódtak. A szakmai irányítói jogkört ezt követően is gyakorló Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv a továbbiakban is küldetésének tekinti a lakosság egészségi állapotát veszélyeztető tényezők hatásának csökkentését, a közegészségügyi - járványügyi biztonság fenntartását, valamint a lakosság egészségi állapotának javítását. A Szervezet céljai a lakosság egészségromlását okozó társadalmi, gazdasági, életmódbeli, környezeti ártalmak hatásának csökkenése, a lakosság egészségi állapotának fokozatos és folyamatos javulásával egy időben. Ezen célok megvalósításában aktívan közreműködnek a járási népegészségügyi intézetek szakemberei is.

Az *Új Semmelweis Terv Népegészségügyi Programtervében* megállapításra került, hogy „a lakosság egészségi állapotának javítása, egészségének fejlesztése társadalmi prioritás. Minden magyar állampolgárnak alapvető emberi joga az elérhető legkedvezőbb egészségi állapot. A jó egészség önmagában is jelentős egyéni és társadalmi érték, ugyanakkor egyéni és társadalmi erőforrás is. A lakosság jó egészsége a fenntartható gazdasági növekedés záloga. A lakosság jó egészségének megőrzése, illetve fejlesztése egyéni és társadalmi felelősség.”

Magyarország új Alaptörvényének XX. cikk első bekezdése szerint mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. Ezen jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.

Fentieket megerősítéseként az Egészségügyi Államtitkárság bejelentése szerint 2013. a népegészségügyi mozgósítás éve lesz, kiemelt hangsúlyt helyezve a népegészségügyi kommunikáció és az egészségfejlesztés megerősítésére.

A Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv csatlakozva az előző gondolatokhoz 2012 decemberében kidolgozta a *Komárom - Esztergom Megyei Népegészségügyi Stratégiai Tervdokumentumot*, mely meghatározza a 2013-ban végrehajtandó szakmai feladatokat, figyelembe véve a fenti ágazati stratégiát. A tervdokumentum 6. stratégiai pontja az egészségfejlesztési szakterület akciótervét mutatja be. Ez a Tájékoztató fentiek tükrében került kidolgozásra az Egészségfejlesztési Osztály munkatársai közreműködésével. A Tájékoztató megyei helyzetképet tár fel - második alkalommal - a demográfiai sajátosságokról, a gyermek-, és felnőtt korú lakosság megbetegedési adatairól, a felnőtt korú lakosság halálozási mutatóiról, valamint összehasonlítja a 2009. évi és a 2011. évi megfelelő adatokat.

Ajánlás

Mint a Bevezetésben is olvasható, a Komárom-Esztergom megyei lakosság 2011. évi egészségi állapotáról összeállított Tájékoztató bemutatja a demográfiai sajátosságokat, a gyermek és felnőtt korú populáció krónikus megbetegedési és halálzási adatait, összehasonlítva a 2009. évi megyei, regionális és országos adatokkal.

Ezen felül a Tájékoztató rámutat az egészségi állapot azon sajátosságaira, amelyek mielőbbi beavatkozást indokolnak, az egészségtudatos magatartás, valamint az egészségműveltség javítása, megerősítése érdekében.

Bízunk abban, hogy a Tájékoztatóban közzétett tények, megállapítások és tendenciák felkeltik a politikai döntéshozók, az önkormányzati vezetők és képviselők, az egészségügyi szakemberek valamint a civil szervezetek figyelmét, és biztatást nyújtanak az együttgondolkodásra és a mielőbbi támogató cselekvésre.

A Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv részére két évenként nyílik lehetőség a megyei lakosság egészségi állapotának átfogó elemzésére, mert a vonatkozó jogszabály az alapadatokat szolgáltató háziorvosi és házi gyermekorvosi jelentések kötelezettségét ezzel a gyakorisággal állapítja meg.

A Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv munkatársai további járásonkénti részletes elemzéssel, preventív szemlélettel, valamint egészségfejlesztési ismeretterjesztéssel kívánnak hozzájárulni az egészségkultúra további formálásához, a helyi egészségfejlesztési programok kidolgozásához és azok eredményes megvalósításához. Az egészséges életformával kapcsolatos ismeretek folyamatos közzététele kiemelkedően fontos, hiszen az *életmód* az egészségi állapotot meghatározó, *befolyásolható kockázati tényezők 43 %-ért* felelős.

Hollósiné Dr. Szentesi Zsuzsanna
megyei tisztii főorvos

I. Demográfia

Komárom – Esztergom megye gazdasági szempontból az ország fejlődő térségei közé tartozik. A megye területe 2 265,1 km², népsűrűsége 137,5 fő/km², 2011. évi lélekszáma 310 200 fő, mely az ország lakosságának 3,12%-a.

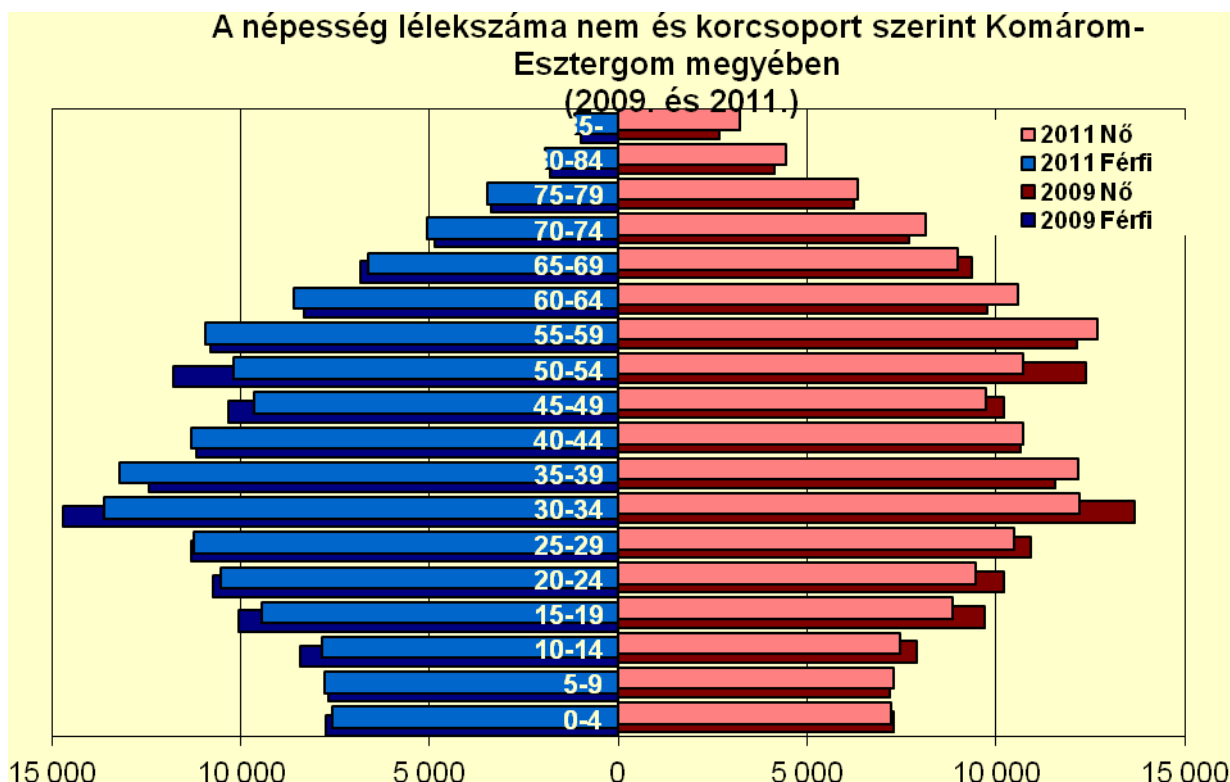
A megyét 76 település, illetve 7 statisztikai kistérség alkotja. Ezen települések népességnagyság - kategória szerinti megoszlását az 1. táblázat mutatja be.

Megye	A települések száma népességnagyság-kategóriák szerint						
	-499	500-999	1000 - 4999	5000 - 9999	10000 - 49999	50 000-	Összesen
Komárom - Esztergom	7	15	44	4	5	1	76

1. táblázat

Települések száma népességszám szerint Komárom-Esztergom megyében, 2011-ben
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, Komárom-Esztergom megye statisztikai évkönyve 2011.

Komárom-Esztergom megyében összességében a népesség öregedésének demográfiai jelensége figyelhető meg. A körte alakú korfa az utóbbi évtizedek alacsony termékenységet jeleníti meg az 1. ábrán.

1. ábra

Komárom-Esztergom megye népességének alakulása nem és életkor szerint 2009-ben és 2011-ben
Forrás: Országos Szakfelügyeleti Módszertani Központ, Központi Statisztikai Hivatal

Mint látható az 1. sz. ábrán, születéskor még fiútöbbslet figyelhető meg, mely a magasabb férfi halandóság miatt az életkor múlásával kiegyenlítődik.

2011-ben a 30-34 éves és az 35-39 éves korcsoportba tartozók száma a legmagasabb, valamint az 55-59 éves korcsoportba tartozóké. A 60 éves és idősebb népesség aránya az állandó népesség 21,9 %-a.

A nőtöbbslet a 45-49 éves korcsoportnál alakult ki. A magasabb életkorokban - 80-84 éves korcsoportban - már több mint kétszerese a nők lélekszáma, a hasonló korú férfiakéhoz képest (2. táblázat).

Korcsoport, éves	2009. (év közepi)			Korcsoport, éves	2011. (év közepi)		
	férfi	nő	férfi-nő összesen		férfi	nő	férfi-nő összesen
0	1 536	1 439	2 975	0	1 360	1 295	2 655
1-4	6 204	5 842	12 046	1-4	6 207	5 919	12 126
5-9	7 681	7 194	14 875	5-9	7 770	7 278	15 048
10-14	8 411	7 905	16 316	10-14	7 858	7 461	15 319
15-19	10 034	9 704	19 738	15-19	9 450	8 835	18 285
20-24	10 722	10 196	20 918	20-24	10 530	9 469	19 999
25-29	11 299	10 904	22 202	25-29	11 253	10 462	21 715
30-34	14 694	13 660	28 353	30-34	13 603	12 193	25 796
35-39	12 419	11 556	23 975	35-39	13 200	12 159	25 359
40-44	11 186	10 655	21 841	40-44	11 316	10 732	22 048
45-49	10 325	10 194	20 519	45-49	9 630	9 726	19 356
50-54	11 790	12 380	24 170	50-54	10 183	10 721	20 904
55-59	10 812	12 145	22 957	55-59	10 941	12 676	23 617
60-64	8 305	9 761	18 066	60-64	8 583	10 572	1 9155
65-69	6 837	9 342	16 179	65-69	6 635	8 994	1 5629
70-74	4 853	7 686	12 538	70-74	5 077	8 120	1 3197
75-79	3 353	6 243	9 596	75-79	3 470	6 339	9 809
80-84	1 803	4 141	5 943	80-84	1 948	4 423	6 371
85 felett	979	2 677	3 656	85 felett	1 175	3 232	4 407
Összesen:	153 239	163 621	316 860	Összesen:	150 194	160 611	310 805

2. táblázat

Komárom – Esztergom megye népességszáma nemenkénti és korcsoportonkénti bontásban 2009-ben és 2011-ben
 Forrás: Országos Szakfelügyeleti Módszertani Központ, Központi Statisztikai Hivatal

A születéskor várható átlagos élettartam Komárom - Esztergom megyében 2011-ben (férfiak: 70,78 év nők: 78,09 év) az országos értéknél (férfiak: 70,93 év, nők: 78,23 év) kissé alacsonyabb volt. Csekély mértékű növekedés figyelhető meg a születéskor várható átlagos élettartamban, a 2010. évihez képest (3. táblázat).

Férfi					
2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
68,5	68,8	68,4	68,75	70,11	70,78
Nő					
2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
76,4	76,35	76,77	76,97	77,59	78,09

3. táblázat

Születéskor várható átlagos élettartam alakulása Komárom-Esztergom megyében, 2006-2011. között
 Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, Komárom-Esztergom megyei statisztikai évkönyvek

A népesség számának változása az élve születések és a halálozások számának különbsége, mely 2009-ben -1 176 fő, 2011-ben -1 248 fő volt. Ez azt jelenti, hogy a népesség lélekszámában további kismértékű (- 76 fő) csökkenés tapasztalható. Tekintettel a fentiekre sajnos nem teljesült az egyszeri reprodukció. Az ezer lakosra számított élve születés 8,5, míg a halálozás 12,6 volt.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint a Komárom-Esztergom megyében élő populációra vonatkoztatva a természetes fogyás értéke -4,0, amelynek a 2011. évi országos megfelelője -4,1 (4. táblázat).

Indikátor/ vizsgálati év	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
Népességszám	315 036	314 649	314 450	312 431	311 411	310 200
Élve születés	2 957	3 014	3 032	3 004	2 801	2 655
Halálozás	4 114	4 016	4 137	4 180	3 959	3 903
Csecsemő halálozás	19	24	22	13	13	6
Természetes fogyás/szaporodás	-1 157	-1 002	-1 105	-1 176	-1 158	-1 248
Nyers élve- születési arány (‰)	9,4	9,6	9,6	9,6	9,0	8,5
Nyers halálozási arány (‰)	13,2	12,8	13,2	13,3	12,7	12,6
Csecsemő halálozási arány (‰)	6,4	8,0	7,3	4,3	4,6	2,3
Természetes szaporodási arány (‰)	-3,8	-3,2	-3,5	-3,8	-3,7	-4,0
Teljes fertilitási arány (‰)	38,8	39,8	40,3	40,2	43,7	43,7
Házasságok száma	1 317	1 298	1 286	1 239	1 188	1 230
Válások száma	848	899	820	798	790	811
Elváltak aránya (‰)	2,7	2,9	2,6	2,5	2,5	2,6

4. táblázat

Lakónépesség, népmozgalom Komárom – Esztergom megyében, 2006-2011. között
 Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, Komárom-Esztergom megyei statisztikai évkönyvek

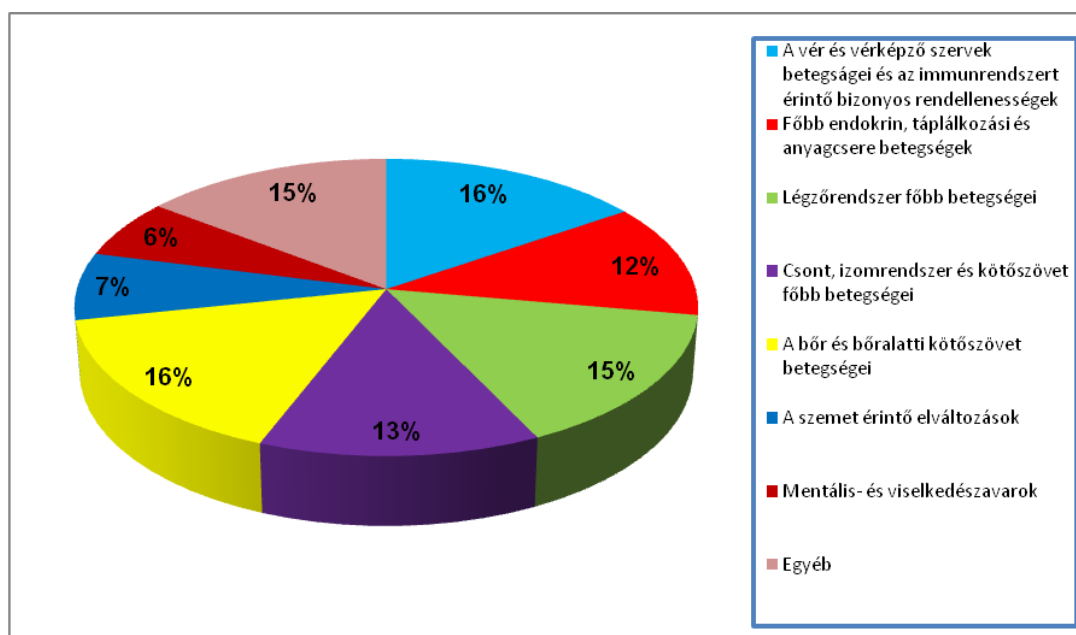
II. Gyermekkori krónikus betegségek alakulása

A lakosság egészségi állapotának teljes körű értékeléséhez - a felnőtt lakosság megbetegedési viszonyainak ismeretén kívül - a gyermekkorú populáció megbetegedési mutatóinak megismerése is szükséges.

II.1. Krónikus betegségek megoszlása főbb betegségcsoportok szerint

Komárom-Esztergom megyében a Központi Statisztikai Hivatal 2012. január 1-i adatai alapján a 0-18 éves korosztály száma 60 108 fő (melyből 2011-ben a házi és házi gyermekorvosi szolgálathoz bejelentkezett 0 -18 évesek száma: 59 880 fő) volt.

2011-ben a krónikus gyermekbetegségek közül *vezető megbetegedési okoknak* bizonyultak - 16 - 16%-ot képviselve - a vér és vérképzőszervek, az immunrendszert érintő bizonyos rendellenességek csoportja, valamint a bőr- és bőralatti kötőszövet betegségei (2. ábra). A vezető két betegségcsoporton belül meghatározó gyakoriságú a vashiányos anaemia és az atopiás bőrelváltozás.

2. ábra

Betegségek megoszlása főbb betegségcsoportok szerint
Komárom-Esztergom megye gyermek lakossága körében, 2011-ben
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, OSAP Háziorvosi Jelentések 2011.

Második vezető megbetegedési ok 15%-os előfordulási gyakorisággal a légzőrendszer betegségei (melyet az asthmás kórképek határoznak meg), *harmadik vezető megbetegedési ok* pedig 13%-os gyakorisággal a csont, izomrendszer és kötőszövet főbb betegségei (melyet többségében a deformáló hátgerinc-elváltozások) képeznek.

További jelentős mértékű megbetegedési ok 12%-os előfordulási gyakorisággal a főbb endokrin, táplálkozási és anyagcsere betegségei. A kalóriatöbblet miatti elhízás a betegségcsoport több mint felét képviseli, amely azért figyelemfelkeltő,

mert alapjául szolgál(hat) a magas vérnyomás és mozgásszervi betegségek korai kialakulásának, továbbá az elhízott gyermekek többsége elhízott felnőtté is válik.

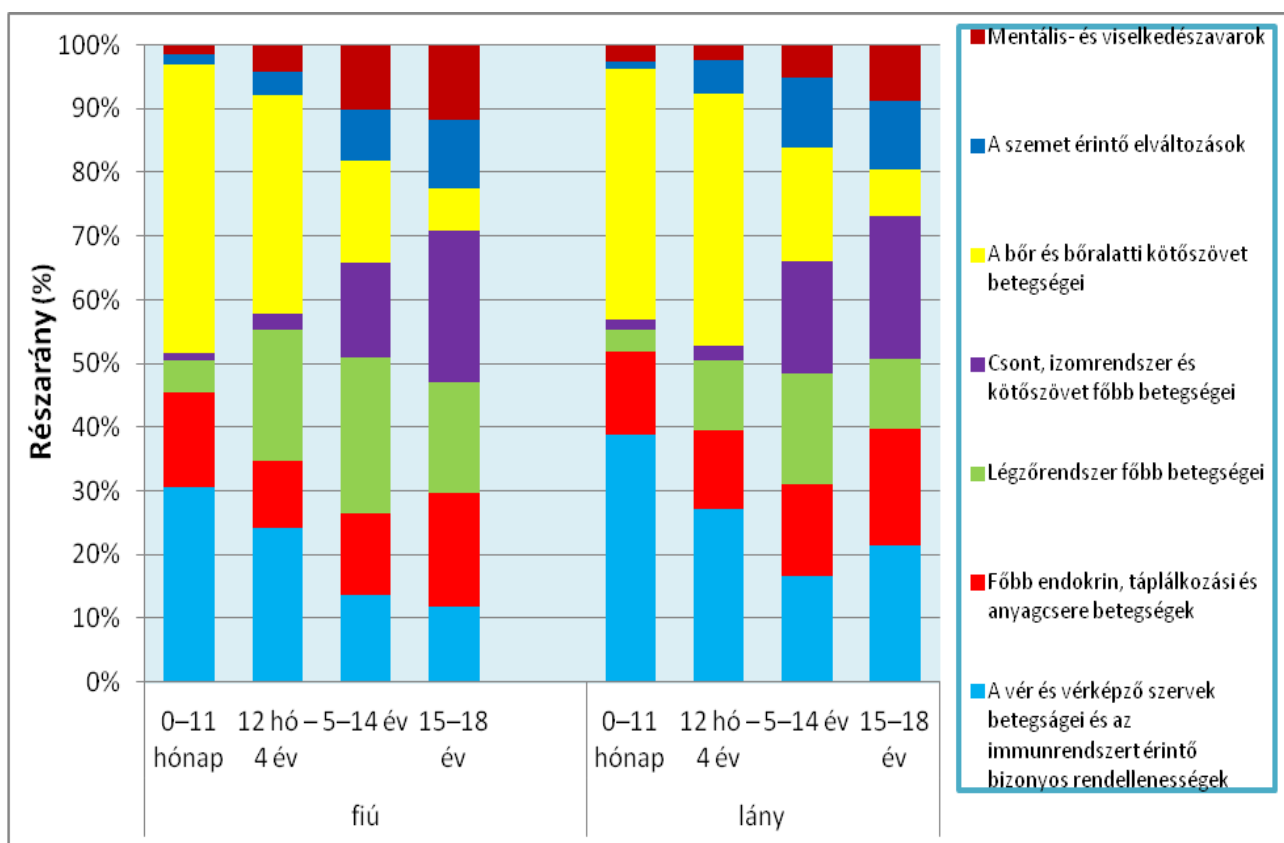
A 16%-ot képviselő egyéb „vegyes” betegségcsoportban a teljesség igénye nélkül megtalálhatók a rosszindulatú daganatok, a magas vérnyomás betegség, az emésztőrendszer betegségei, a veleszületett rendellenességek. Sajnos előfordul az elhanyagolás és elhagyás megjelenése is.

Fenti vezető megbetegedési okokon túl, szintén figyelemfelkeltő a mentális- és viselkedészavarok 6%-os aránya. Betegségcsoporton belül jelentős a pszichoaktív szer használata által okozott mentális és viselkedés zavar előfordulása a 18 év alattiak körében is.

II.2.

Krónikus betegségek megoszlása a vezető betegségcsoportokon belül nemenkénti, korcsoportonkénti bontásban

A betegségek részarányos megoszlását a vezető betegségcsoportokon belül nemenkénti, korcsoportonkénti bontásban a 3. ábra mutatja be.

3. ábra

Betegségek megoszlása a vezető betegségcsoportokon belül nemenkénti, korcsoportonkénti bontásban Komárom-Esztergom megye gyermek lakosságának körében 2011-ben
 Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, OSAP Háziiorvosi Jelentések 2011.

Mindkét nem esetén megfigyelhető, hogy a bőr és bőralatti kötőszövet betegségeinek (első sorban atopiás dermatitis) előfordulási gyakorisága csecsemő és kisgyermek korban igen magas. Ez később fokozatosan csökken és az esetek

80%-ában „kinövik” a gyerekek, azaz felnőtt korokra tünetmentessé válnak/válhatnak.

Szintén mindkét nem esetében - a főbb endokrin, táplálkozási és anyagcsere betegségek közül - az elhízás az, mely a leggyakoribb táplálkozási betegséggé válik már gyermekkorban. Ezt követően is jelentős mértékű növekedést mutat az életkor előre haladtával, mindkét nemnél.

A légzőrendszer betegségeinek tekintetében - melyet a jelentések alapján itt csak az asthma képvisel - megállapítható, hogy a fiúk között már egyéves kortól kezdődően nagyobb arányban fordulnak elő, mint a lányoknál. Később 15 -18 éves korban, csökkenő tendencia tapasztalható mind a fiúknál, mind a lányoknál. Mindkét nemnél a csont, izomrendszer és kötőszövet főbb betegségeinek, valamint a szemet érintő kórformák előfordulási aránya 5 éves kortól jelentős kiugrást mutat. A többségében deformáló hátgerinc-eltérések és látásproblémák felismerésére, valószínűleg az óvodai és iskolai szűrések alkalmával kerül sor.

A mentális- és viselkedési zavarok arányánál jelentős különbség mutatkozik az 5-14 éves korú fiúk és lányok között. Ebben a korcsoportban a fiúknál kétszer több eset fordul elő a lányokhoz képest. A 15 -18 éves korosztályban a különbség a két nem között némileg mérséklődik, de az előfordulási arány sajnos továbbra is növekedést mutat.

III.

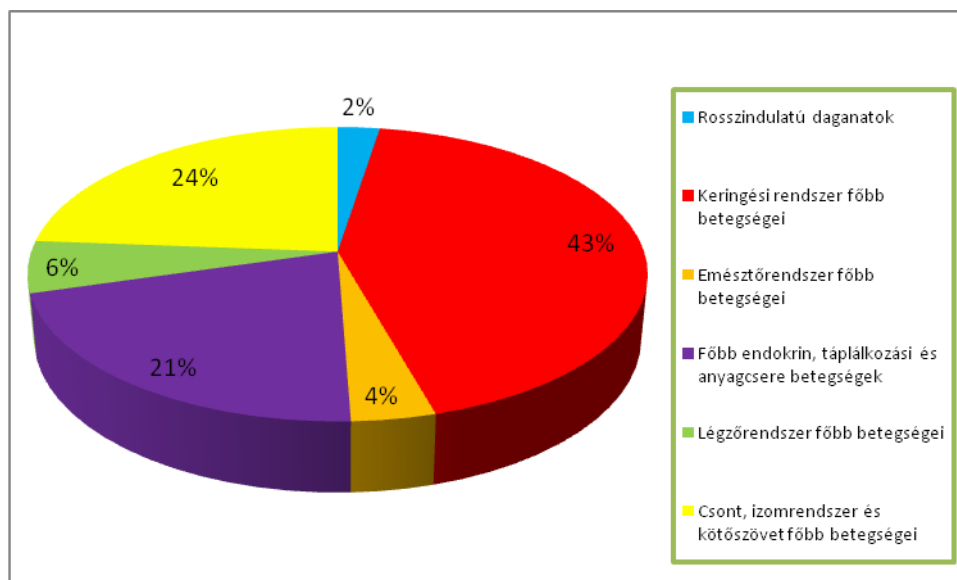
Felnőttkori krónikus betegségek alakulása

A lakosság egészségi állapotának teljes körű elemzéséhez - a gyermekkorú lakosság megbetegedési viszonyai mellett - a felnőtt korú populáció megbetegedési viszonyainak ismerete is szükséges.

III.1.

Krónikus betegségek megoszlása főbb betegségcsoportok szerint

Komárom-Esztergom megyében 2011-ben a vezető krónikus betegségek 44%-át a keringési rendszer betegségei képezték. Ezeket a második, illetve harmadik vezető helyen 23%-ban a csont, izomrendszer és kötőszövet betegségei, és 20%-ban a főbb endokrin, táplálkozási és anyagcsere betegségek követték (4. ábra). Figyelemre méltó a rosszindulatú daganatok tapasztalt alacsony előfordulási gyakorisága (2%), hiszen ezzel egy időben ez a betegségcsoport a második vezető megyei halálokká lép elő (részletes elemzés a IV. részben olvasható).

4. ábra

Betegségek megoszlása a főbb betegségcsoportok szerint
 Komárom-Esztergom megye felnőtt lakossága körében, 2011-ben
 Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, OSAP Háziiorvosi Jelentések 2011.

III.2.

Krónikus betegségek megoszlása a vezető betegségcsoportokon belül nemenkénti, korcsoportonkénti bontásban

A vezető helyen álló keringési rendszer betegségei közé tartozik a már fiatal korban megjelenő - az életkor előre haladtával egyre emelkedő - magas vérnyomás. Mindkét nemnél meghatározó szerepe van még az ischaemiás szívbetegségnek és az agyér betegségnek is.

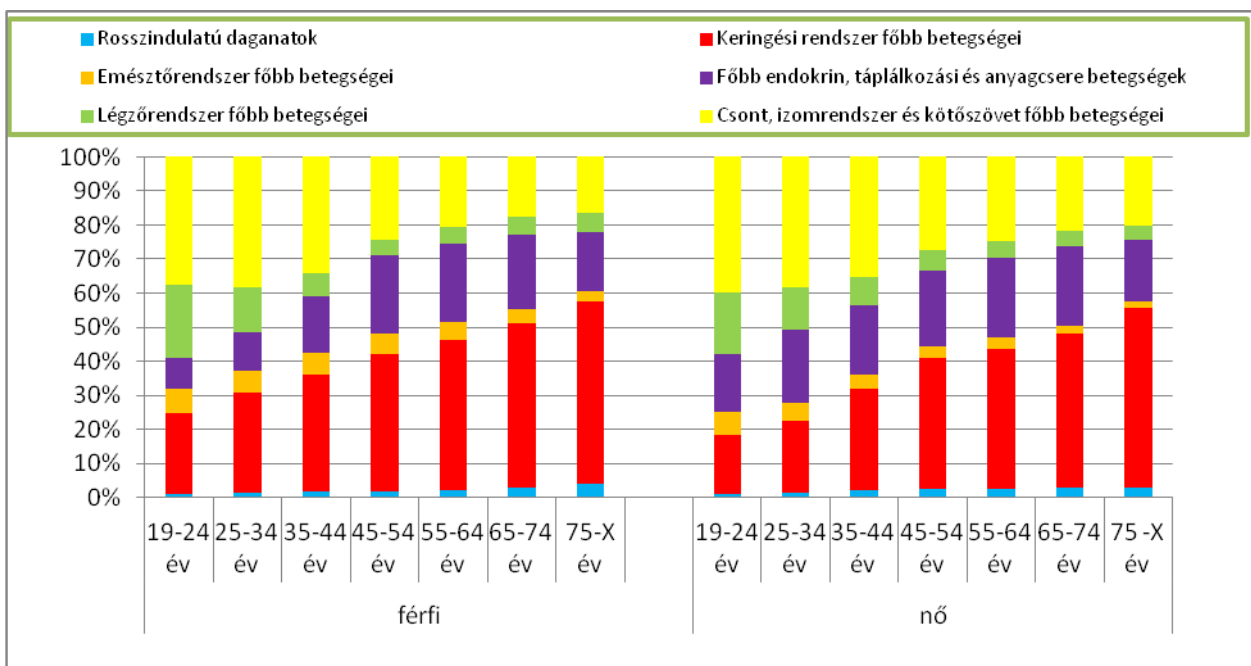
A rosszindulatú daganatok előfordulási aránya szintén mindkét nemnél növekszik az életkor múlásával.

Az emésztőrendszeri betegségek a férfiakat sújtják leginkább, ezen belül a máj betegségeinek aránya kiemelkedő körükben. Mindkét nemnél jelentős a gyomor-, nyombél- és gastrojejunális fekély.

Az endokrin-, táplálkozási és anyagcserezavarok betegségei közül mindkét nem esetében magas a cukorbetegség illetve a lipoprotein - anyagcserezavarok gyakorisága. A nők esetében figyelemfelhívó a pajzsmirigybetegség magas előfordulása is.

A légzőrendszeri betegségek gyakorisága – idült alsó légúti betegségek, valamint az asthma - mindkét nemnél magasabb.

A csont-, izomrendszer és kötőszövet kórképei számottevő életminőség-romlást idéznek elő férfiaknál és nőknél egyaránt, valamennyi vizsgált életkorban. Közülük mindkét nemnél a csigolyabántalmak állnak első helyen, nőknél az osteoporosis, férfiaknál a köszvény előfordulása kiemelkedő (5. ábra).

5. ábra

Betegségek megoszlása a főbb betegségcsoportokon belül nemenkénti, korcsoportonkénti bontásban Komárom-Esztergom megye felnőtt lakosságának körében, 2011-ben
 Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, OSAP Háziiorvosi Jelentések 2011

III.3.

Népegészségügyi szűrővizsgálattal megelőzhető krónikus betegségek

Mint a felnőttkori vezető betegségek elemzésénél megállapításra került, a rosszindulatú daganatos betegségek esetén tapasztalt alacsony előfordulási gyakoriság (2%) ellenére, megyénkben ez a betegségcsoport lép elő a második vezető halálókká (részletes elemzés a IV. részben olvasható). Ezzel egy időben minden 65 éves kor előtt diagnosztizált rosszindulatú daganatos betegségnek kiemelt jelentősége van. Tekintettel arra, hogy az átfordulás egyik megelőzési eszköze a népegészségügyi szűrővizsgálat, melynek népszerűsítését és koordinálását a Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv végzi, e betegségcsoport részletes elemzése következik, a beavatkozási pontok feltérképezése érdekében.

III.4.

Rosszindulatú daganatos betegségek elemzése, incidencia értékekkel kiegészítve

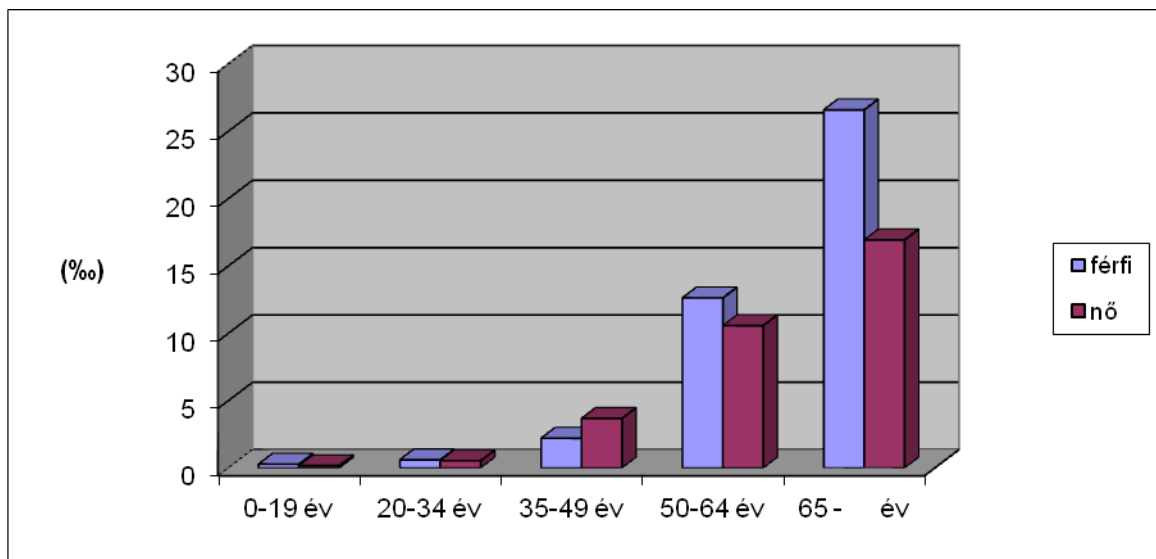
A rosszindulatú daganatos betegségek elemzési forrásául a Nemzeti Rákregiszter 2011. évi adataira szolgált. A Nemzeti Rákregiszter elsősorban a különböző daganattípusok évente előforduló új megbetegedéseit tartja nyilván. Alábbi elemzésünket a Nemzeti Rákregiszter 2011. évi megyei adataiból képzett incidencia értékekkel egészítettük ki.

Az epidemiológiában incidenciának nevezzük az adott populációban adott időtartam alatt előforduló új esetek gyakoriságát:

$$\text{incidencia} = \frac{\text{új esetek száma}}{\text{érintett populáció létszáma}} \cdot \text{konstans}$$

ahol az új esetek száma és az érintett népesség száma ugyanarra az időszakra vonatkozik.

III.4.1. Összes rosszindulatú daganatos betegségek gyakorisága nemenkénti, korcsoportonkénti bontásban

6. ábra
Összes rosszindulatú daganatos betegség incidenciája nemenkénti, korcsoportonkénti bontásban Komárom-Esztergom megyében, 2011-ben
Forrás: Nemzeti Rákregiszter

A rosszindulatú daganatos betegségek megjelenése az életkor előre haladtával folyamatosan növekvő tendenciát mutat.

0-34 év között közel azonos gyakorisággal fordult elő rosszindulatú daganatos kórkép (mindkét nemnél). A 35-49 év közötti nők körében magasabb incidenciát tapasztalható, mint a férfiaknál. Az 50-64 éves korcsoporttól megváltozott a tendencia, a férfiak körében válik magasabbá az incidenciát, a nőkéhez képest. Az előző korcsoportéhoz képest a rosszindulatú daganatos betegségek gyakoriságában jelentős növekedés tapasztalható (a nőknél 2,8-szoros, a férfiaknál 5,7-szeres). A 65 év felettek körében mutatkozik a legjelentősebb eltérés a két nem között diagnosztizált esetek között. A 65 év felettek körében közel 1,6-szor több gyakorisággal diagnosztizáltak rosszindulatú daganatos betegséget férfiaknál, mint nőknél. E korosztályban a férfiaknál 2,1-szeres növekedés tapasztalható az előző korcsoportéhoz képest, a nőknél pedig 1,6-szoros, mely tendencia az országoshoz hasonló.

III.4.2

Összevont és egyes kiemelt rosszindulatú daganatos betegségek incidenciájának nemenkénti összehasonlítása, az országos átlaggal

Az alábbi 9. számú táblázat incidencia értékeinek összehasonlítást követően, meghatározhatjuk a Komárom-Esztergom megyei, országos átlagnál kedvezőtlenebb rosszindulatú daganatos megbetegedéseket mind a férfiak, mind a nők körében. (Jelmagyarázat: BNO X. kód Betegségek Nemzetközi Osztályozása X. verzió)

BNO-X kód	Év	2011.				
		Rosszindulatú daganatos betegség csoportok	Magyarország		Komárom-Esztergom megye	
			férfi	nő	férfi	nő
C00	ajak	0,038041	0,018944	0,026704	0,012468	
C00- C14	ajak, szájüreg, garat együtt	0,564065	0,172981	0,353833	0,137147	
C16	gyomor	0,281504	0,205893	0,280396	0,130913	
C18- C19	vastagbél	0,780899	0,548220	0,594173	0,548587	
C20	végbél	0,381890	0,246268	0,387214	0,236890	
C15- C26	emésztőszervi együtt	2,145941	1,662072	1,695730	1,246790	
C34	hörgő és tüdő	1,468809	0,823956	1,275136	0,691968	
C30- C39	légzőrendszeri és intrathoracalis együtt	1,735731	0,901262	1,468742	0,785477	
C43- C44	melanoma és egyéb bőr	1,528196	1,683503	0,674286	0,667032	
C50	emlő	0,019232	1,363756	0,000000	1,458744	
C53	méhnyak	0,000000	0,211251	0,000000	0,199486	
C56	petefészek	0,000000	0,246651	0,000000	0,286762	
C61	prosztatata	0,892487	0,000000	0,460651	0,000000	
C64	vese	0,267978	0,183314	0,213635	0,199486	
C71	agy	0,188515	0,152315	0,233664	0,205720	
C81- C96	nyirok, vérképző szervek és rokon szövetei	0,427751	0,404515	0,373862	0,249358	
C00- C99	Összes rosszindulatú daganatos betegség	9,030324	8,205500	6,469143	6,427200	

9. táblázat

Összevont és egyes kiemelt rosszindulatú daganatos betegségek incidenciája nemenkénti bontásban, Magyarországon és Komárom-Esztergom megyében, 2011-ben

Forrás: Nemzeti Rákregiszter

Piros szám jelmagyarázata: az országosnál magasabb megyei incidenciájú kórképek

Komárom-Esztergom megye férfi lakossága körében a végbél és az agy rosszindulatú daganatai fordultak elő az országos értéknél nagyobb gyakorisággal.

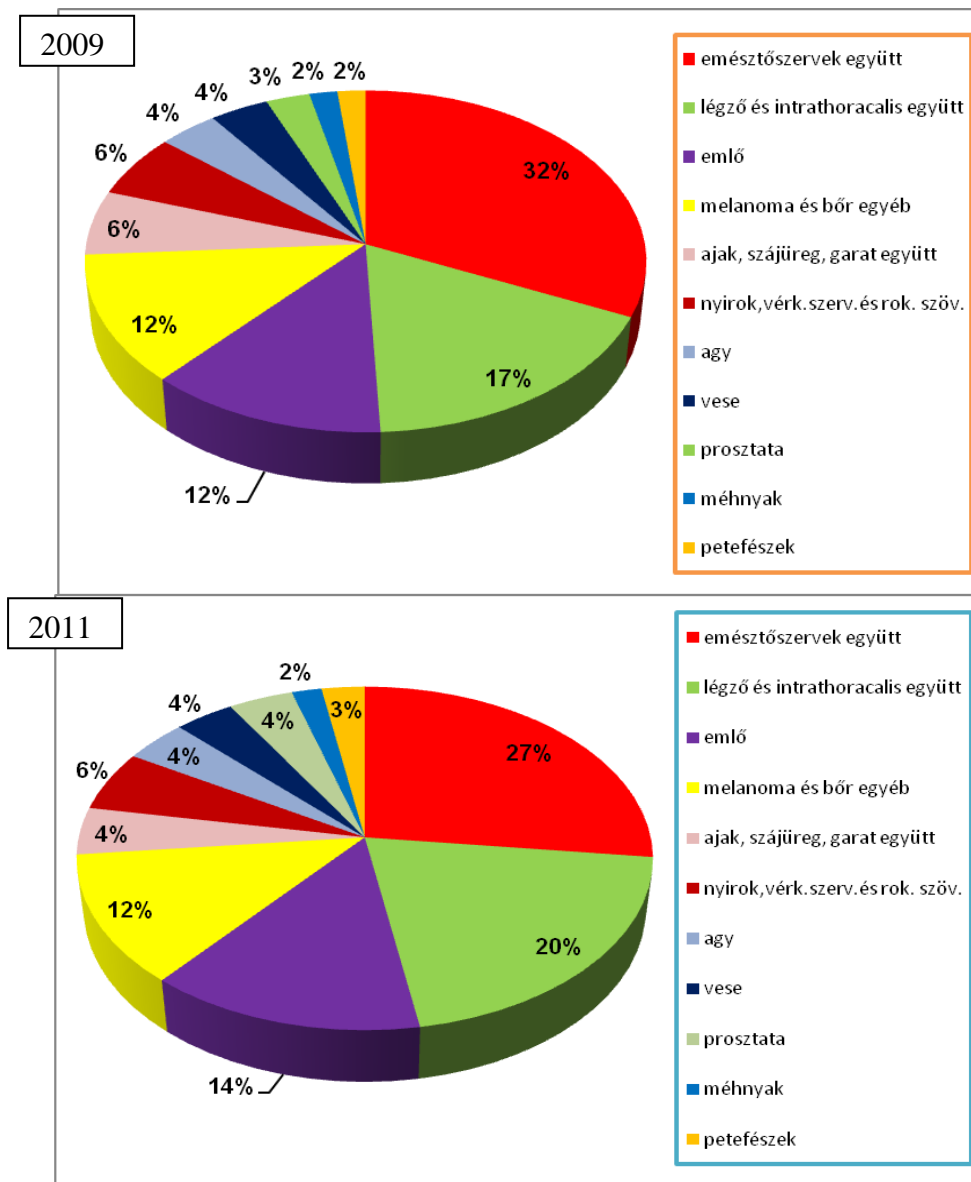
Komárom-Esztergom megye női lakossága körében a vastagbél, az emlő, a petefészek, a vese, valamint az agy rosszindulatú daganatainak incidenciája magasabb az országos értéknél.

Az egyéb vizsgált kiemelt daganatos megbetegedések incidenciája alacsonyabb az országos értéknél.

III.4.3.

Rosszindulatú daganatos betegségek aránya a megye lakossága körében

Komárom-Esztergom megye lakosságának körében 2011-ben az emésztőszervek (27%), a légzőszervek (20%), az emlő (14%), a melanoma és a bőr egyéb (12%) rosszindulatú daganatait diagnosztizálták leggyakrabban (7. ábra).

7. ábra

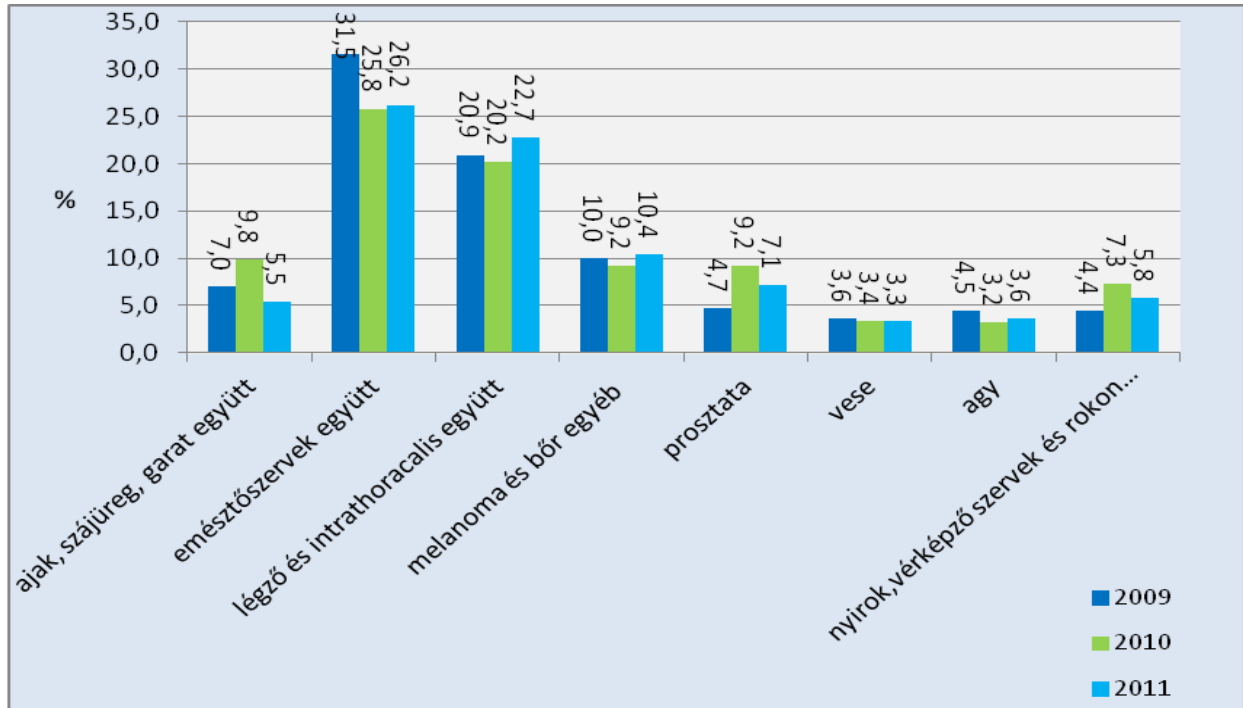
Rosszindulatú daganatok okozta betegségek megoszlása főbb lokalizáció szerint, Komárom-Esztergom megye lakossága körében, 2009 és 2011-ben
 Forrás: Nemzeti Rákregiszter

A 2009. és 2011. évben felfedezett rosszindulatú daganatos megbetegedések megoszlásának változása szintén a 7. ábrán figyelhető meg. A vezető helyen álló rosszindulatú daganatos megbetegedések közül 2011-ben a légző rendszeri és emlő sajnos gyakrabban fordultak elő, mint 2009-ben, az emésztőrendszeri daganatok azonban ritkábban.

III.4.4.

Rosszindulatú daganatos betegségek aránya a megye férfi lakossága körében

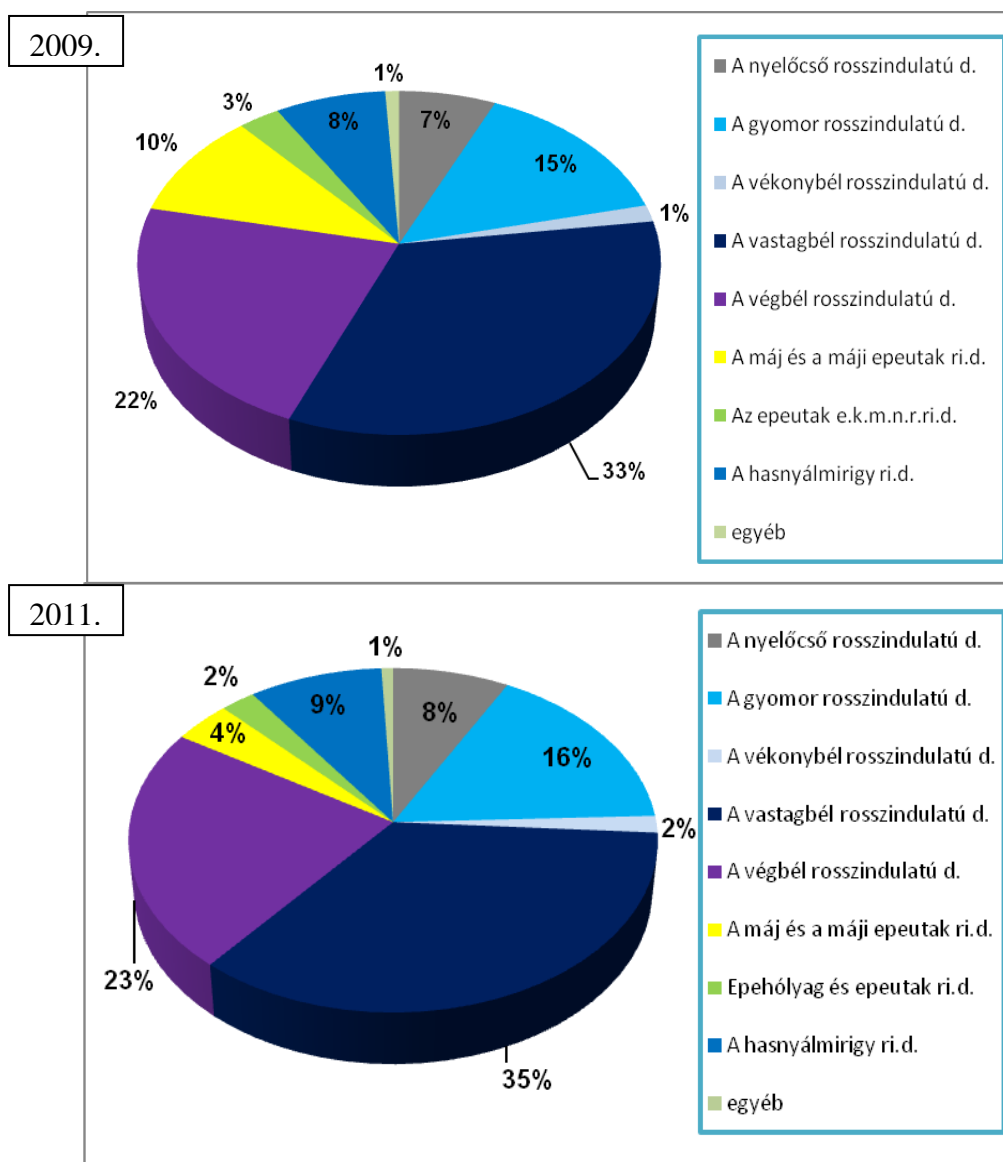
Komárom-Esztergom megye férfi lakosságának körében 2011-ben az emésztőszervek (26,2%), a légzőszervek (22,7%), a melanoma és a bőr egyéb (10,4%), valamint a prosztata (szintén 7,1%) rosszindulatú daganatait diagnosztizálták leggyakrabban (8. ábra).

8. ábra

Rosszindulatú daganatok okozta betegségek megoszlása főbb lokalizáció szerint,
Komárom-Esztergom megye férfi lakossága körében, 2009-2010-2011-ben
Forrás: Nemzeti Rákregiszter

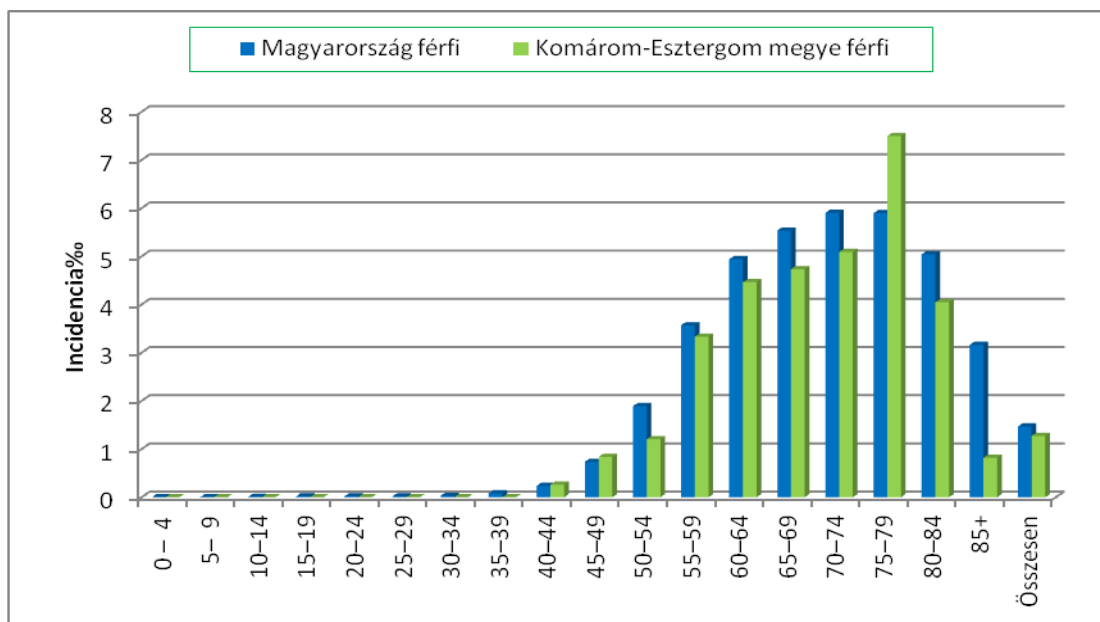
A vezető helyen álló emésztőszervi daganatos betegségeken belül a vastagbél daganat 30%-ról 35 %-ra, a végbél daganat 19%-ról 23 %-ra, a gyomordaganat 15%-ról 16 %-ra emelkedett az előfordulási aránya. A hasnyálmirigy rosszindulatú daganatainak előfordulási aránya 11%-ról 9 %-ra csökkent (9. ábra).

9. ábra
 Emésztőszervi daganatos betegségek szervi lokalizáció szerinti megoszlása férfiak körében,
 Komárom-Esztergom megyében, 2009 és 2011-ben
 Forrás: Nemzeti Rákregiszter

A második helyen álló légző rendszeri daganatok közül a hörgő és tüdő rosszindulatú daganatos megbetegedések magas aránya miatt korcsoportonkénti bontásban incidenciát számoltunk, melyet az országos értékhez viszonyítottunk (10. ábra).

A 40-44 és 45-49 éves korosztályban figyelhető meg kicsit magasabb incidenciát az országos értékhez képest, majd alacsonyabb a megyei érték az országosnál. A 75-79 éves korcsoportban látható kiugróan magasabb incidenciát az országosnál, amely jelentős.

10. ábra

A férfi lakosság hörgő és tüdő rosszindulatú daganatos megbetegedéseinek gyakorisága korcsoportonkénti bontásban, Magyarországon és Komárom-Esztergom megyében, 2011-ben

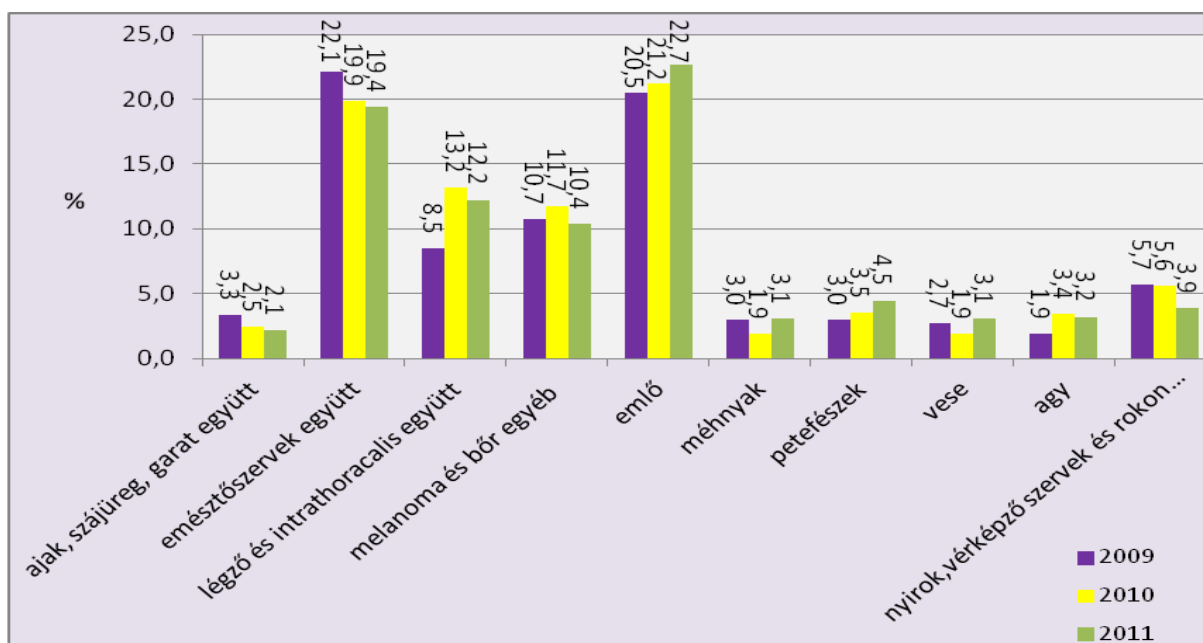
Forrás: Nemzeti Rákregiszter

III.4.5.

Rosszindulatú daganatos betegségek aránya a megye női lakossága körében

Komárom-Esztergom megye női lakossága körében 2011. évben az emlő- (22,7%-ban), az emésztőszervi (19,4%-ban), a légzőszervi (12,2%-ban), valamint a melanoma és a bőr egyéb- (10,4%-ban) rosszindulatú kórképeket diagnosztizáltak leggyakrabban (11. ábra).

2009-hez képest a vezető helyen jelentős változás figyelhető meg.

11. ábra

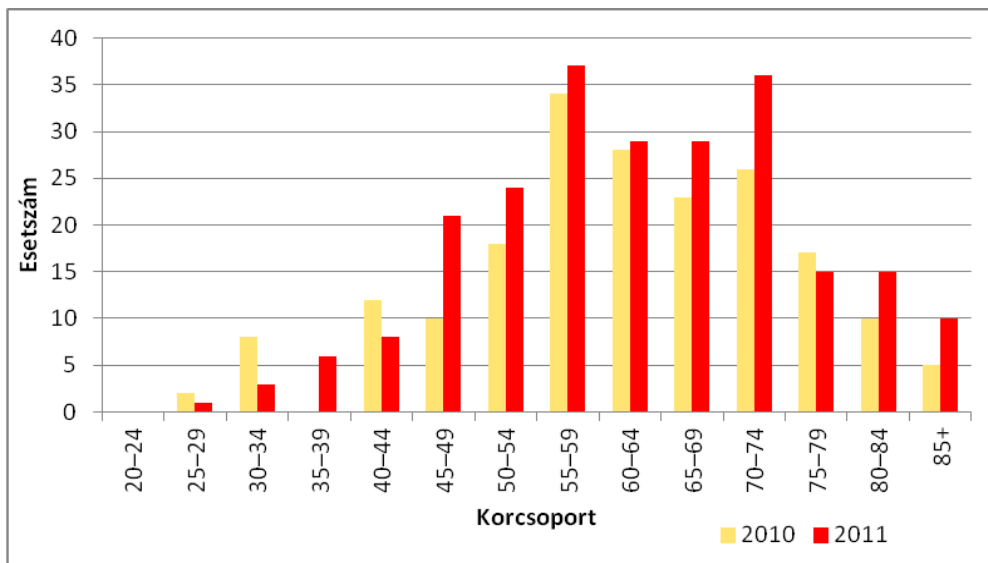
Rosszindulatú daganatos betegségek megoszlása főbb lokalizáció szerint, Komárom-Esztergom megye női lakossága körében, 2009-2010-2011-ben

Forrás: Nemzeti Rákregiszter

A 2010-ben vezető helyre lépett elő az emlő rosszindulatú daganatos megbetegedéseinek gyakorisága, mely 2011 évben is vezető helyen maradt. Komárom-Esztergom megyében 2010-ben összesen 193 főnél, 2011-ben 234 főnél diagnosztizáltak rosszindulatú emlődaganatos megbetegedést. A betegség mindkét évben előfordult esetszámai az egyes korcsoportokban a 12. ábrán tanulmányozható.

Az emlődaganatos megbetegedések már 25 éves kortól jelen vannak, de a 2010 évhez képest alacsonyabb számban.

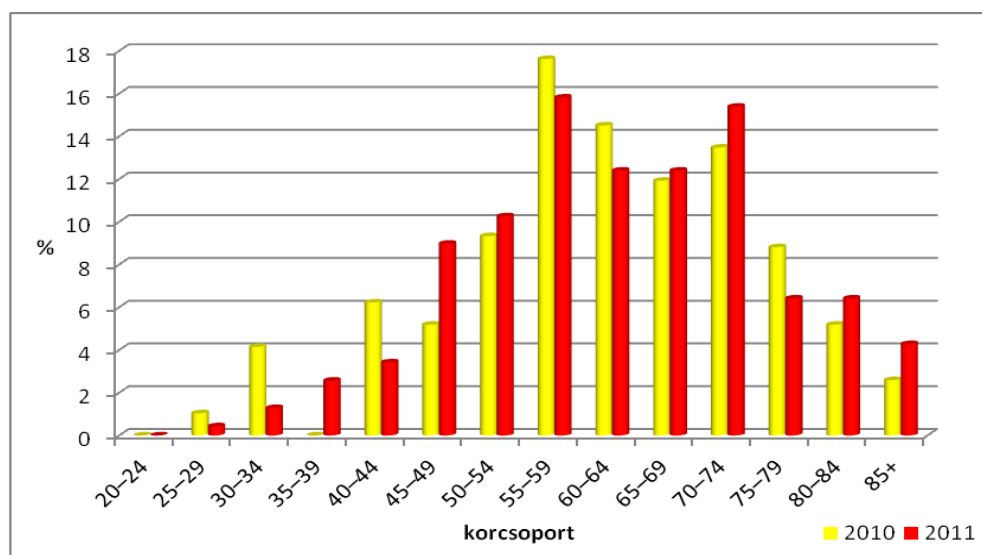
45 éves kortól egészen 74 éves korig igen magas %-ban fordulnak elő emlődaganatos megbetegedések megyénkben. A legtöbb beteg, az esetek 16%-a az 55-59 éves korcsoportba és 15%-a 70-74 éves korcsoportba tartozott (13. ábra).

12. ábra

Női emlő rosszindulatú daganatos betegségének előfordulása korcsoportonként, Komárom-Esztergom megyében, 2010 és 2011-ben

Forrás: Nemzeti Rákregiszter

13. ábra

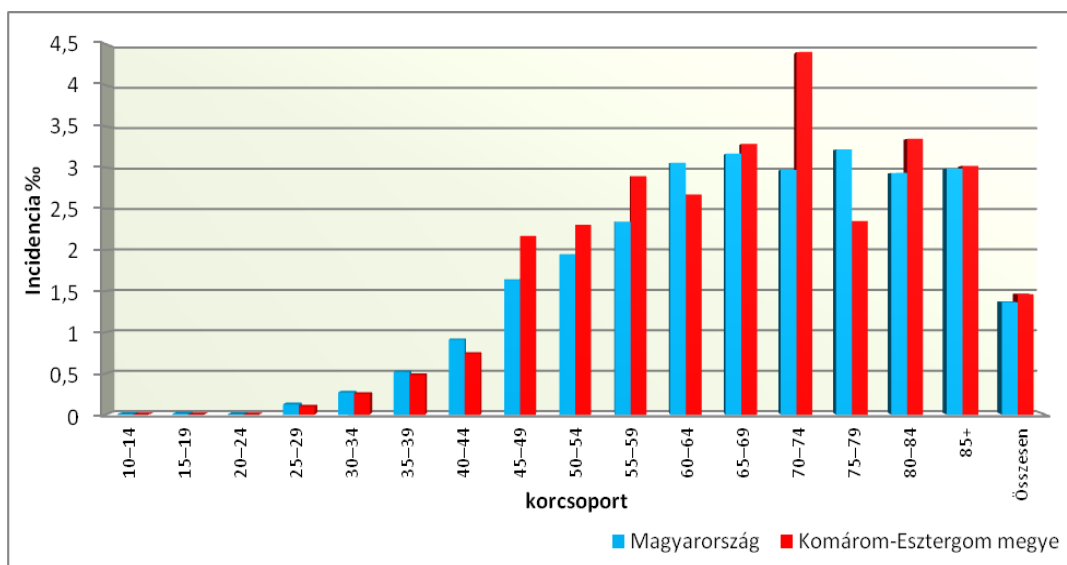
Női emlő rosszindulatú daganatos betegségének %-os előfordulása korcsoportonként, Komárom-Esztergom megyében, 2010 és 2011-ben

Forrás: Nemzeti Rákregiszter

Komárom-Esztergom megyében a női emlő rosszindulatú daganatos betegségeinek incidenciája (országos átlaghoz viszonyítva), korcsoportonkénti bontásban a 14. ábrán látható.

A 45-49 éves korcsoporttól a 60-64 éves korcsoportig magasabb incidenciával jelennek meg megyénkben az emlődaganatos megbetegedések az országoshoz képest. A 65-69 éves korcsoportban ismét magasabb érték figyelhető meg, és a 70-74 éves korcsoportban igen kiugróan magas a megbetegedés gyakorisága az országos értékhez képest. 80 év feletti szintén magasabb incidenciát figyelhető meg az országos értékhez viszonyítva. *Megyénkben a 70-74 éves korcsoportban a legmagasabb a betegség gyakorisága.*

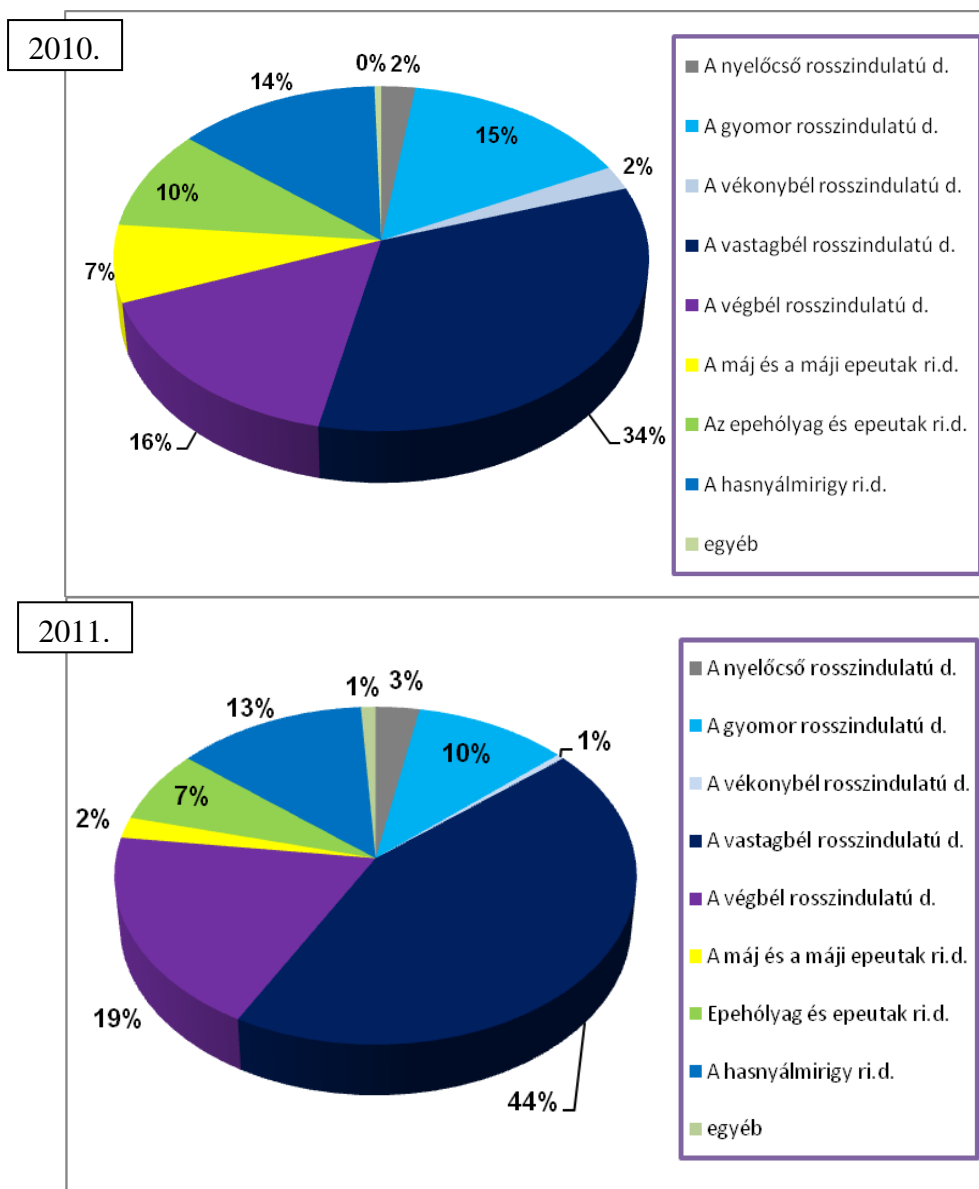
A 2011. évben felfedezett összes emlő rosszindulatú megbetegedései esetében megállapítható, hogy megyénkben magasabb a gyakoriság az országoshoz képest.

14. ábra

Női emlő rosszindulatú daganatos betegségeinek gyakorisága korcsoportonkénti bontásban, Magyarországon és Komárom-Esztergom megyében, 2011-ben
 Forrás: Nemzeti Rákregiszter

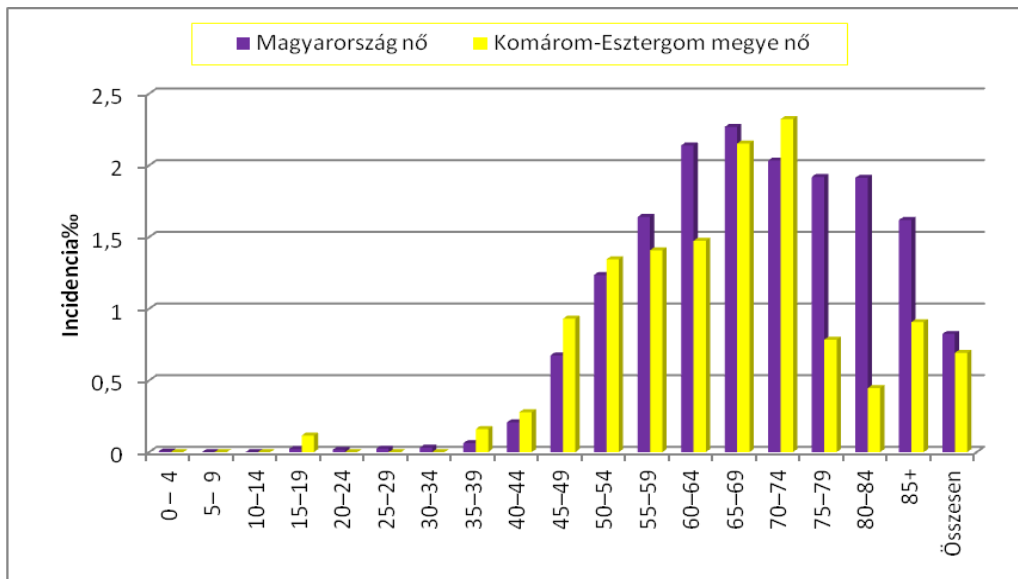
A második vezető helyen álló emésztőszervi daganatos betegségek közül a vastagbél daganat előfordulási aránya 38 %-ról 44%-ra, a végbél daganat 16 %-ról 19%-ra emelkedett. A gyomordaganat előfordulási aránya 11 %-ról 10%-ra, a hasnyálmirigy daganat előfordulási aránya pedig 16 %-ról 13%-ra csökkent (15. ábra).

15. ábra

Emésztőszervi daganatos betegségek megoszlása főbb lokalizáció szerint,
Komárom-Esztergom megye női lakossága körében, 2009 és 2011-ben
Forrás: Nemzeti Rákregiszter

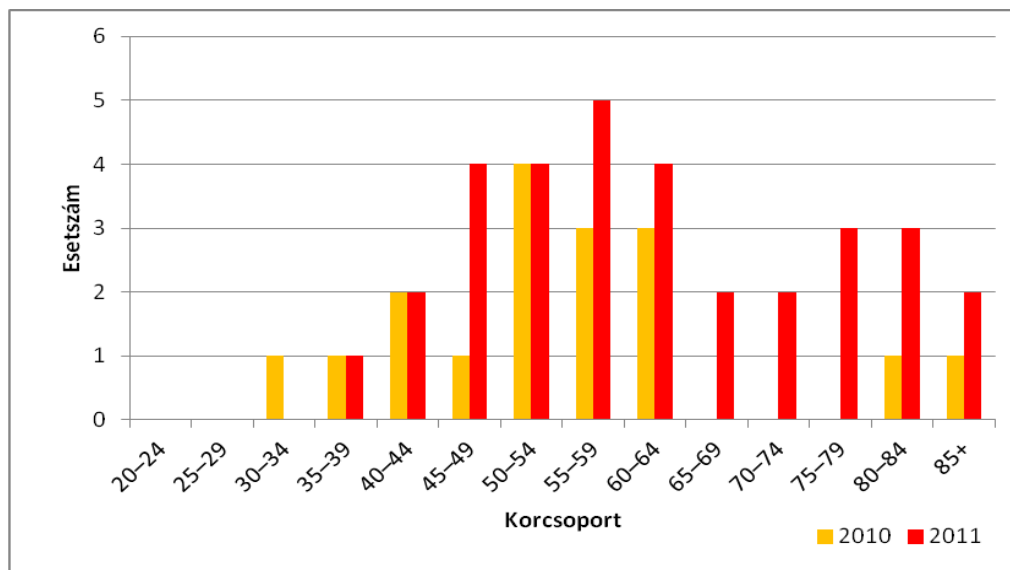
A légző és intrathoracalis rendszer rosszindulatú daganatainak száma 2010-ben jelentősen megemelkedett, és 2011-ben is magasabb arányban volt jelen (ezen belül is a hörgő és tüdő rosszindulatú daganatos megbetegedéseit kell megemlíteni). A jelentős emelkedés miatt korcsoportonkénti bontásban incidenciát számoltunk, melyet az országos értékhez viszonyítottunk (16. ábra). Jól látható az ábrán, hogy 2011-ben már a 35-39 éves korcsoporttól kezdődően az országos értékhez képest magasabb incidenciát figyelhetők meg, egészen 50-54 éves korcsoportig, majd a 70-74 éves korcsoportban szintén magasabb a gyakoriság az országosnál. A 15-19 éves korcsoportban is regisztráltak már megyénkben 1 esetet az országos 6 esetből, mely magasabb gyakoriságnak számít az országos incidenciát vizsgálva.

16. ábra

A női lakosság hörgő és tüdő rosszindulatú daganatos megbetegedéseinek gyakorisága korcsoportonkénti bontásban, Magyarországon és Komárom-Esztergom megyében, 2011-ben
 Forrás: Nemzeti Rákregiszter

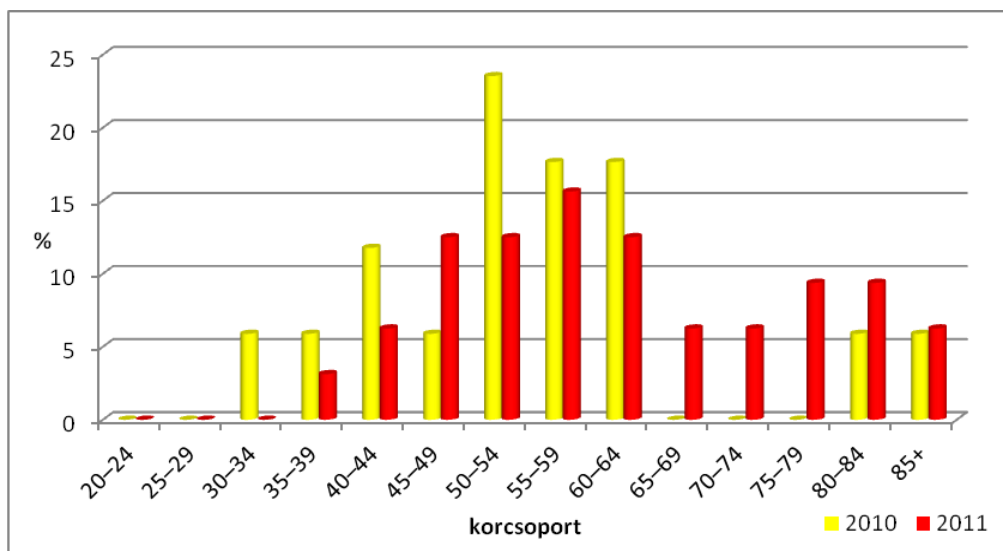
Komárom-Esztergom megyében 2011-ben 34 főnél (2x több esetben) diagnosztizáltak rosszindulatú méhnyak daganatos megbetegedést, mint előző évben. A betegség előfordulása az egyes korcsoportokban a 17. ábrán látható. A 2011-es évben 35-39 éves korcsoporttól kezdődően elmondható, hogy minden korcsoportban előfordul a méhnyak rosszindulatú daganatos megbetegedése.

17. ábra

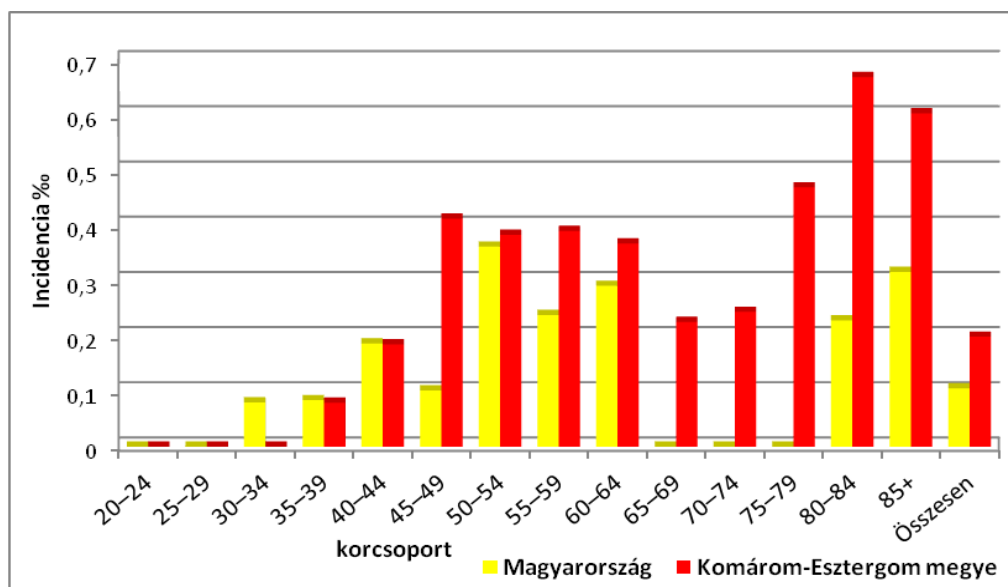
Méhnyak rosszindulatú daganatos betegségének előfordulása korcsoportonként, Komárom-Esztergom megyében, 2010 és 2011-ben
 Forrás: Nemzeti Rákregiszter

A 18. ábrán a méhnyak rosszindulatú megbetegedés 2010. és 2011. évi, korcsoportonkénti %-os előfordulása látható. A 2011. évben a 45-49, 50-54, valamint a 60-64 éves korcsoportokban 13-13 %-os, a 40-44, 65-69 és 70-74 éves korcsoportban 6-6%-os, s a 75-79 és 80-84 éves korcsoportban 9-9%-os volt a méhnyak rosszindulatú daganat előfordulása. A legmagasabb előfordulási arány az 55-59 éves korcsoportot érintette, 16 %-kal.

18. ábra
Méhnyak rosszindulatú daganatos betegségének %-os előfordulása korcsoportonként, Komárom-Esztergom megyében, 2010 és 2011-ben
Forrás: Nemzeti Rákregiszter

Komárom-Esztergom megyében a méhnyak rosszindulatú daganatos betegségeinek incidenciája minden korcsoportban magas volt (19. ábra).

19. ábra
Méhnyak rosszindulatú daganatos betegségeinek gyakorisága korcsoportonkénti bontásban, Magyarországon és Komárom-Esztergom megyében, 2011-ben
Forrás: Nemzeti Rákregiszter

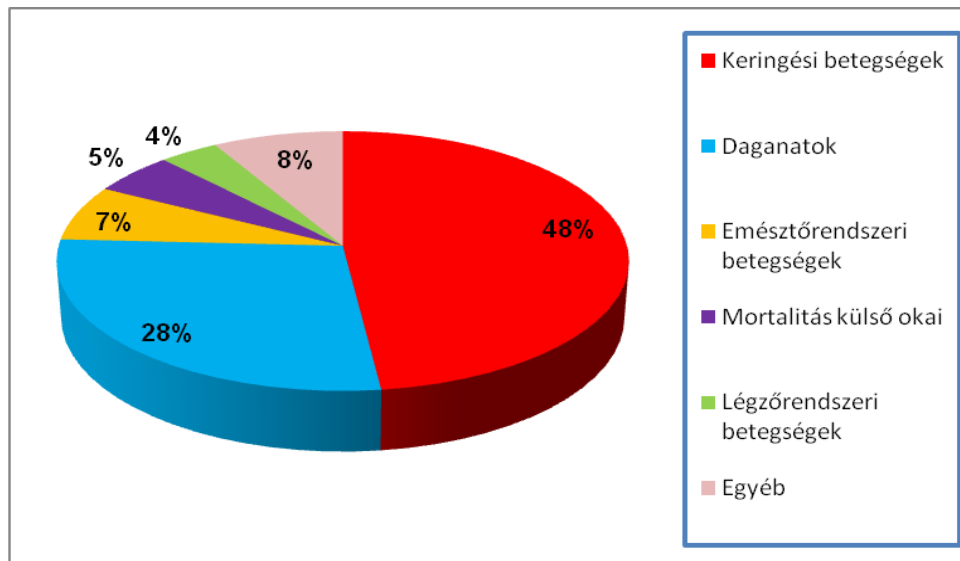
IV. Felnőttkori halálozás alakulása

A halálóki struktúra a halandóság halálókok szerinti vizsgálatát, elemzését szolgálja. Tekintettel a rendelkezésre álló terjedelemre, ebben a fejezetben a krónikus betegségek miatt bekövetkezett halálozások, megyei sajátosságokat mutató betegségcsoportok elemzésére kerül sor.

2011-ben a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján összesen 3 903 haláleset történt. Az elhunytak 52%-a (2 021 fő) férfi, 48%-a (1 882 fő) nő volt. Az elhalálozottak 80,9%-a 60 év feletti, 19%-a 15-60 év közötti, 0,1%-a pedig 14 év alatti lakos volt. Minden korosztályban kevesebb nő halt meg, mint férfi.

Komárom-Esztergom megyében 2011-ben a két vezető halálóknak egyértelműen a keringési rendszer betegségei és a rosszindulatú daganatos betegségek bizonyultak.

A halálesetek 48%-a keringési rendszer betegségei, 28 %-a rosszindulatú daganatos betegségek miatt következtek be, alátámasztva e kórfarmák népegészségügyi jelentőségét. Az emésztőrendszeri betegségek okozta halálozás részaránya 7%. A külső okok miatt bekövetkezett halálozások (erőszakos cselekmények, balesetek) részaránya 5%. A légző rendszer betegségei 4%, az egyéb halálók 8% részarányt képeztek (20. ábra).

20. ábra

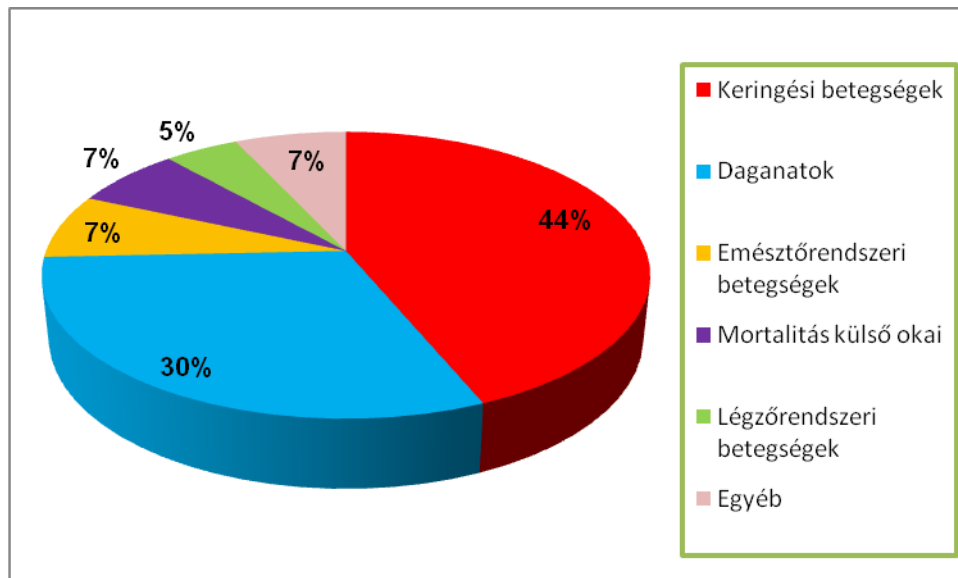
Halálóki struktúra Komárom-Esztergom megyében, 2011-ben
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

IV.1.1.

Halálóki struktúra Komárom-Esztergom megye férfi lakossága körében

A férfiak körében a 2011. évi halálesetek 44%-a keringési rendszer betegségei miatt következtek be. Ezen belül külön számszerűsíthetők az ischaemiás szívbetegek (71,2%) és az agyér betegségek (22,9%) által okozott halálozások. A halálóki struktúra második helyén 30%-os aránnyal a rosszindulatú daganatos betegségek álltak (2010-ben 27% volt). Az emésztőrendszeri betegségek okozta

halálozás részaránya 7%. A külső okok miatt bekövetkezett halálozások (erőszakos cselekmények, balesetek) részaránya szintén 7%. A légzőrendszer betegségei haláloknak 5%-ban bizonyultak. Az egyéb halálokok 7% részarányt képeztek (21. ábra).

21. ábra

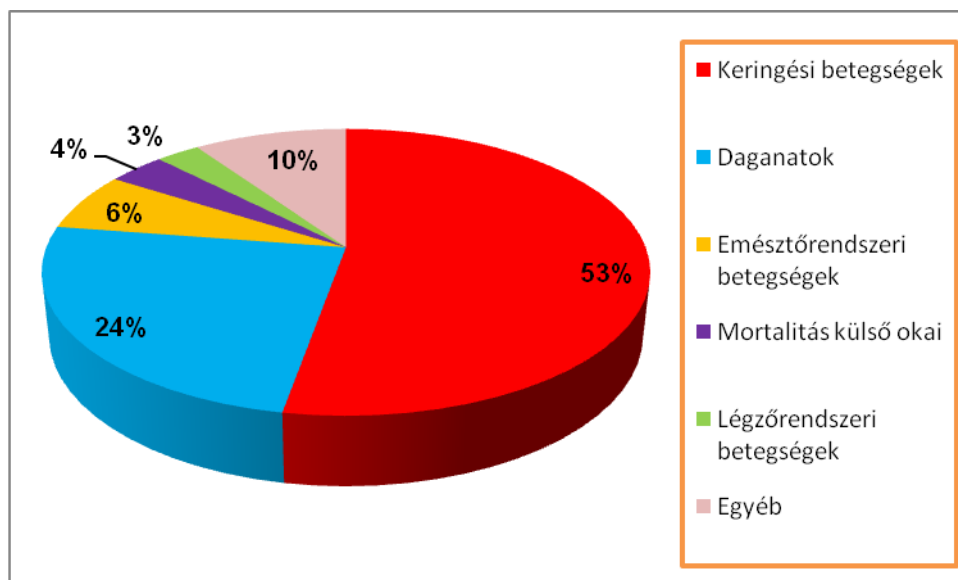
Haláloki struktúra a férfiak körében Komárom-Esztergom megyében, 2011-ben
 Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

IV.1.2.

Haláloki struktúra Komárom-Esztergom megye női lakossága körében

A megyében élő hölgyek halálozási struktúráját elemezve megállapíthatjuk, hogy némi arányeltolódással, de megegyeznek a vezető halálokok a férfiak körében tapasztaltakkal.

A 2011. évi halálesetek 53%-a (ez megegyezik a 2010. évi aránnyal) a keringési rendszer betegségei miatt következtek be. Ezen halálokokon belül említésre méltó a 62%-os ischaemiás szívbetegségek miatti, és 20,3%-os agyér betegségek miatti halálozások aránya, valamint nők körében jelentős a magasvérnyomás-betegség miatti halálozás 11,2%-os is. A második helyen 24%-os aránnyal a rosszindulatú daganatos betegségek állnak. A vezető okokat követi az emésztőrendszeri betegségek okozta halálozás 6%-os, a külső okok miatti halálozás (erőszakos cselekmények, balesetek) 4%-os és a légző rendszeri betegség miatt bekövetkezett halálozás 3%-os részaránya. Az egyéb halálokok 10% részarányt képeztek (22. ábra).

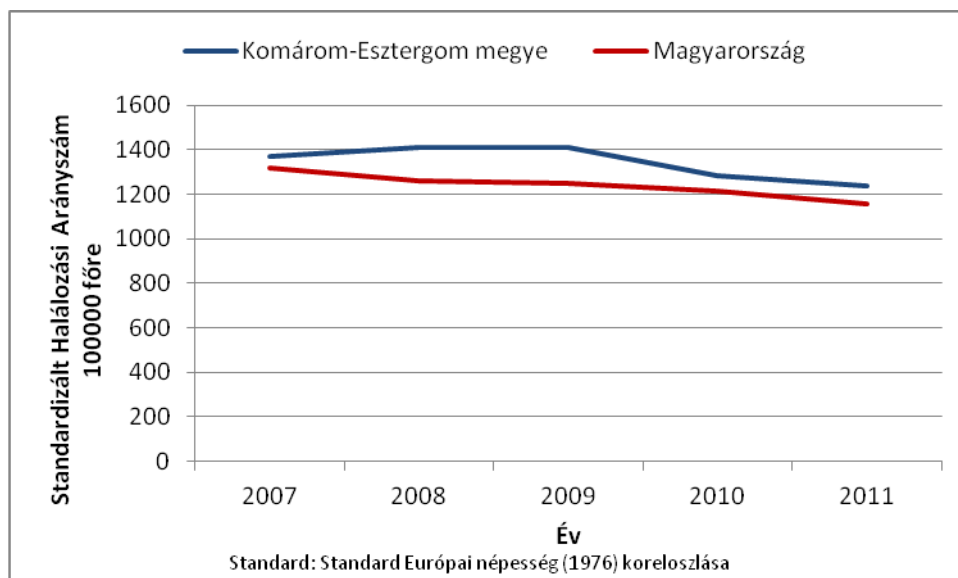
22. ábra
Haláloki struktúra a nők körében Komárom-Esztergom megyében, 2011-ben
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

IV.2. Komárom-Esztergom megye standardizált halálozási arányszámának (SHA) összehasonlítása Magyarország arányszámával

A Komárom-Esztergom megyei összes halálra vonatkozó 100 000 főre vetített standardizált halálozási arányszámot (SHA) összevetve az országos átlaggal, 2011-ben is valamennyi vizsgált korcsoportban magasabb megyei mutatót tapasztaltunk (10. táblázat, 23-24. ábra).

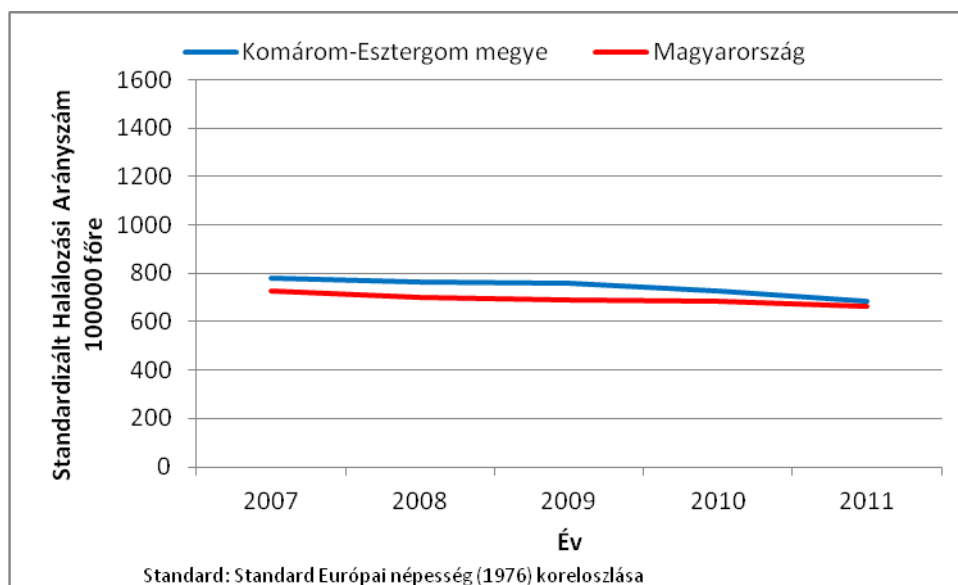
Év	Nem	Betegségek Nemzetközi Osztályozása X.	Korcsoport	Komárom-Esztergom megye	Magyarország
2011.	férfi	Összes halálok	0-99 évesek	1 239,78	1 158,51
			15-64 évesek	686,11	616,51
			65-74 évesek	4 186,27	3 992,71
			75+ évesek	12 146,55	1 1467,32
	nő	Összes halálok	0-99 évesek	685,71	665,75
			15-64 évesek	273,03	268,33
			65-74 évesek	2 250,81	1 975,70
			75+ évesek	8 599,60	8 512,12

10. táblázat
Komárom-Esztergom megye standard halálozási arányszámának (SHA) összehasonlítása Magyarország értékével, 2011-ben
Forrás: ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal

23. ábra

Komárom-Esztergom megyei férfi lakosság halálzásának időbeli alakulása, Standard Halálzásási Arányszám (SHA) összehasonlítása Magyarország értékével, 2007-2011. között
 Forrás: ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal

24. ábra

Komárom-Esztergom megyei női lakosság halálzásának időbeli alakulása, Standard Halálzásási Arányszám (SHA) összehasonlítása Magyarország értékével, 2007-2011 között
 Forrás: ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal

IV.4.

Komárom-Esztergom megye standardizált halálozási hányadosának (SHH) összehasonlítása a Közép-dunántúli régió és Magyarország hányadosával

Standardizált halálozási hányados fogalma:

Ez a mutatószám egy adott lakosságcsoportra vonatkozóan hasonlítja össze a halálozások tényleges számát a várt halálozások számával. Az adott lakosságcsoportban elvárt halálozást az összehasonlítás alapjául, választott népesség halálozásból számolják ki.

Jelen tájékoztatónkban a standardizált halálozási hányados (SHH) számítása során a Komárom-Esztergom megyében bekövetkezett halálesetek tényleges számát viszonyítottuk az országos átlag szerint várható halálesetek számához (százalékos formában).

Standardizált halálozási hányados értelmezése:

SHH=100%,

amennyiben a megyénkben a halálozás megegyezett az országos átlaggal, akkor, a megye halandósági szintje nem különbözik az országostól,

SHH <100%,

akkor az, az országosnál alacsonyabb halandóságra utal,

SHH > 100%,

akkor az, az országosnál magasabb halandóságra utal.

Komárom-Esztergom megye standardizált halálozási hányados értékei (és szignifikancia szintjei) láthatók a következő táblázatokban 2006-tól 2010-ig, nemenkénti bontásban, valamennyi vizsgált korcsoportban bekövetkezett halálozásra kivetítve. Az elemzés során Komárom-Esztergom megye SHH értékei összehasonlításra kerültek 2010. évi országos és a Közép-dunántúli regionális értékekkel.

Komárom-Esztergom megyében 2010-ben bekövetkezett **összes halálozás** tekintetében a standardizált halálozási hányados a férfiak és a nők esetében is magasabb az országos értékhez képest (a SHH értéke férfiaknál erősen szignifikáns, nőknél szignifikáns (11. táblázat)

a SHH az országos szinttől nem különbözik = 100 %
 a SHH az országos szintnél alacsonyabb < 100 %
 a SHH az országos szintnél magasabb > 100 %

nagyon erősen szignifikáns 99,9 %-os szinten $z > 3,29$
 erősen szignifikáns 99 %-os szinten $z > 2,57$
 szignifikáns 95 %-os szinten $z > 1,96$
 nem szignifikáns eltérés a várhatótól $z < 1,96$

Év/ terület	2006.				2007.				2008.				2009.				2010.			
	Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke	
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
Komárom - Esztergom megye	108,7	112,6	3,9	5,3	103,4	107,4	1,5	3,1	112,4	109,4	5,5	3,9	113,4	110,3	5,9	4,3	105,9	105,8	2,6	2,5
Közép-Dunántúl	105,1	105,1	4,3	4	102,4	101,7	2,1	1,3	104,1	102	3,4	1,6	105,3	104,5	4,5	3,6	103,2	101,4	2,7	1,1
Országos	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0

11. táblázat

Összes halálozás nemenkénti alakulása 2006-2010. között
 Forrás: ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal

A **keringési rendszer** betegségei által okozott halálozás mértéke a férfiaknál és a nőknél is meghaladta az országos szintet, és a Közép-Dunántúli értéknél is magasabb. Férfiaknál szignifikáns az eltérés (12. táblázat).

	2006.				2007.				2008.				2009.				2010.			
	Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke	
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
Komárom-Esztergom megye	112,1	113,8	3,6	4,3	103	106,4	0,9	2	111,3	105,9	3,3	1,8	111	108,7	3,2	2,7	107,3	103,1	2,1	1
Közép-Dunántúl	107,4	109	4,1	5,3	103,1	105,1	1,7	3	103,3	103,3	1,8	1,9	104,2	104,9	2,3	2,8	100	101,6	0	1
Országos	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0

12. táblázat

Keringési rendszer betegségei nemenkénti halálozása 2006-2010. között
 Forrás: ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal

A **rosszindulatú daganatos** betegségek okozta halálozás Komárom-Esztergom megyei standardizált halálozási hányadosait vizsgálva megállapítható, hogy a férfiak körében az előző évhez képest számunkra pozitív irányú változás figyelhető meg (13. táblázat).

	2006				2007				2008				2009				2010			
	Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke	
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
Komárom - Esztergom megye	104,4	106,3	1	1,3	101,9	107,4	0,4	1,5	101,2	102,8	0,3	0,6	111,7	107,4	2,7	1,5	100,8	105	0,2	1
Közép-Dunántúl	101	97,5	0,4	0,9	99,7	96,4	0,1	1,4	100,5	96,9	0,2	1,2	105	105	2,2	1,9	102,8	98,5	1,2	0,6
Országos	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0

13. táblázat

Rosszindulatú daganatos betegségek nemenkénti halálozása 2006-2010. között
Forrás: ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal

Az **emésztőrendszer** betegségei okozta halálozási hányados vizsgálata során az tapasztalható, hogy megyénk női lakossága körében a SHH magasabb az országos, illetve a Közép-Dunántúli halálozási hányadosnál. A férfiak esetében szintén magasabb a halálozási hányados az országos átlaghoz képest, de jelentős csökkenés látható az előző évi SHH-hoz viszonyítva (14. táblázat).

	2006				2007				2008				2009				2010			
	Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke	
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
Komárom - Esztergom megye	130,1	143,7	3,9	4,2	119,4	149	2,5	4,7	143,4	132	5,5	3	142,3	123,5	5,3	2,2	111,4	120,4	1,3	1,9
Közép-Dunántúl	112,2	111,3	3	2	110,8	120,5	2,7	3,7	122,7	106,7	5,5	1,2	118,4	106,1	4,4	1,1	117,2	107,5	3,9	1,3
Országos	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0

14. táblázat

Emésztőrendszeri betegségek nemenkénti halálozása 2006-2010. között
Forrás: ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal

Komárom-Esztergom megyében a **légző rendszer** betegségei okozta halálozás mértéke a férfiak és a nők körében is alacsonyabb az országos átlaghoz képest 2010-ben, de ugyanakkor enyhe emelkedés látható 2009-hez képest (15. táblázat).

	2006				2007				2008				2009				2010			
	Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke	
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
Komárom - Esztergom megye	90,8	77,1	0,9	1,9	82,1	69,4	1,8	2,7	116,5	93,1	1,6	0,5	80,6	92,2	1,9	0,6	84,1	94	1,6	0,5
Közép-Dunántúl	107,6	86,4	1,5	2,1	99,9	78,6	0	3,6	112,1	101,9	2,3	0,3	98,9	88,2	0,2	1,9	93,1	84	1,3	2,6
Országos	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0

15. táblázat

Légző rendszeri betegségek nemenkénti halálozása 2006-2010. között

Forrás: ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal

Külső okokra visszavezethető halálozás standardizált halálozási hányadosa 2009-ben magasabb volt, mint az országos és a Közép-Dunántúli érték, de 2010-ben jelentős javulás tapasztalható. A SHH értéke alacsonyabb az országos átlagnál (16. táblázat).

	2006				2007				2008				2009				2010			
	Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke		Standardizált halálozási hányados,%		Szignifikancia-teszt Z értéke	
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
Komárom - Esztergom megye	93,1	97	0,8	0,2	102	81,6	0,2	1,5	98	119	0,2	1,5	107,2	125,7	0,8	2	96,5	91	0,4	0,7
Közép-Dunántúl	100,8	97,6	0,2	0,3	98,3	84,4	0,4	2,4	90,8	84,3	2,1	2,4	99,6	92,3	0,1	1,1	97,6	86,4	0,5	2,1
Országos	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0

16. táblázat

Külső okokra visszavezethető nemenkénti halálozás 2006-2010. között

Forrás: ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal

V. Összefoglaló értékelés

Demográfia

Komárom-Esztergom megye népességszámának változására a természetes fogyás jellemző, melynek mértéke magas (2009-ben -1 176 fő, 2011-ben -1 248 fő). A 15 év alatti lakosság száma és %-os aránya folyamatosan csökken, a 65 év feletti lakosság száma és %-os aránya ezzel egy időben növekszik. Száz aktív korú lakosra 23 gyermek és 37 időskorú jutott 2011-ben. A megyei népesség öregedésének jelensége tapasztalható.

Pozitívum megyénkben, hogy 2011-ben mindkét nemnél a születéskor várható átlagos élettartam növekedése figyelhető meg, mely megközelíti az országos születéskor várható átlagos élettartamot.

Gyermekkori krónikus betegségek alakulása

A 2011. évi gyermekkori morbiditási helyzet elemzése során az alábbi, fontosabb megállapítások fogalmazódtak meg.

A két vezető megbetegedési ok a vér, vérképzőszervek és az immunrendszert érintő bizonyos rendellenességek csoportja illetve a bőr, bőr alatti kötőszövetek kórképei. A vezető betegségcsoporton belül meghatározó gyakoriságú a vashiányos anaemia és az atopiás bőrelváltozás. Az endokrin, táplálkozási és anyagcsere betegségeken belül jelentős a kalóriadoblet miatti elhízás magas előfordulása. A gyermekkori elhízás népegészségügyi jelentőségű, hiszen ez az állapot egyben rizikó faktora számos serdülő- és felnőttkori betegségnek. Gyakori és jelentős a csont, izomrendszer és kötőszövet főbb betegségeinek előfordulási aránya, melyet többségében a deformáló hátgerinc-elváltozások képeznek. A mentális betegségek napjainkban már a kora serdülő korosztályt is érintik. A fenti tendenciák jelentős eltérést nem mutatnak a 2009-ben megállapított tényekhez képest. Tekintettel ez utóbbi megállapításra továbbra is kiemelkedően fontos az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek széleskörű átadása az óvodáskortól kezdődően a gyermekeknek, a felnőtteknek és az időskorúaknak. A rendszeres ismeretátadás hatékony formája az egészségtan tantárgy bevezetése, a mindennapi testnevelés órák bevezetése a felmenő rendszerű bevezetés tapasztalatait figyelembe véve. Az egészséges táplálkozás alapelveinek megismerését és elsajátítását segíti a jelenleg három óvodában illetve általános iskolában „tesztelt” népegészségügyi szakemberek által támogatott Mintamenza – Menzaminta program kiterjesztése.

Felnőttkori krónikus betegségek alakulása

A 2011. évi felnőttkori morbiditási helyzet elemzése során az alábbi, fontosabb megállapítások fogalmazódtak meg.

A megye lakosságának körében a vezető krónikus betegségek továbbra is a keringésrendszeri kórképek. Ezen belül jelentős a hipertonia, ischaemiás szívbetegségek, valamint az agyérbetegségek aránya. A leggyakoribb okok között jelen vannak még más, magas incidenciával és alacsony letalitással bíró kórképek is, mint a főbb endokrin, táplálkozási és anyagcsere betegségek (cukorbetegség,

lipoprotein anyagcserezavarok, elhízás), valamint a csont, izomrendszer és kötőszövet főbb betegségei (spondylopathiák, férfiak körében a köszvény, nőknél az osteoporosis). A felnőttkori vezető krónikus betegségek alakulása hasonlóan alakult, a 2009. évben tapasztaltakhoz. Tekintettel arra, hogy a fenti krónikus betegségek kialakulásának kockázatát 43 %-os arányban az életmód határozza meg, javasolt a járási elemzések adataira támaszkodó helyi egészségfejlesztési programok szervezésének megerősítése, egészségtervek kidolgozása. Az epidemiológiai elemzésekhez és az egészségtervek kidolgozásához a népegészségügyi szakemberek érdeklődés esetén készségesen nyújtanak támogatást.

Nemzeti Rákregiszter 2011. évi adatai

A rosszindulatú daganatos betegségek megjelenése az életkor emelkedésével - továbbra is - folyamatos növekvő tendenciát mutat.

A megyei férfi lakosság körében a kiemelt rosszindulatú daganatos megbetegedések közül a végbél és az agy rosszindulatú daganatainak incidenciamutatói, magasabbak az országos átlagnál. 2009-ben a gyomor rosszindulatú daganatainak incidenciamutatója is magasabb volt az országosnál, de ez utóbbi 2011-ben az országos átlagot nem érte el.

A megye női lakossága körében a kiemelt rosszindulatú daganatos megbetegedések közül a vastagbél, emlő, petefészek, vese és az agy rosszindulatú daganatainak incidenciamutatója magasabb az országos átlagnál, melyek 2009-ben még nem haladták meg az országos incidenciamutatót. 2009-ben az ajak, az ajak, szájüreg, garat együtt és a gyomor rosszindulatú daganatainak incidenciamutatói voltak magasabbak, az országos mutatóknál.

A férfiak körében továbbra is az emésztőszervek és a légzőszervek daganatos megbetegedései állnak a vezető helyen.

Nők körében az emlő rosszindulatú daganatos megbetegedése, mely 2009-ben még a második vezető helyen állt az emésztőszervek daganatos megbetegedései mögött, a vezető helyre lépett elő 2011-ben. A légzőszervek daganatos megbetegedéseinek száma is megemelkedett 2009-hez képest a nők körében, melyen belül a hörgő és tüdő rosszindulatú daganatos megbetegedéseit kell megemlíteni.

Elgondolkodtató, hogy a kis megbetegedési arányt képviselő rosszindulatú daganatos betegségek, a keringési rendszer betegségeit követő második vezető halálokká lépnek elő.

A rosszindulatú légzőszervi daganatos betegségekkel szembeni küzdelem egyik alappillére az aktív és passzív dohányzás ellen folytatott felvilágosító és hatósági ellenőrzési kampány. A zárt térben történő dohányzási tilalom érvényre juttatását 2012. április 1-jétől alátámasztják a nemdohányzók védelméről szóló törvény rendelkezései is.

Felnőttkori halálozás alakulása

A megyei felnőttkori halálhálót vizsgálva megállapításra került, hogy a vezető halálhálót 2011-ben a 2009. évi adatokkal megegyezően, a keringési rendszer betegségei és a rosszindulatú daganatos betegségek képezték.

A 2011. évi Komárom-Esztergom megyei összes halálozásra vonatkozó 100 000 főre vetített standardizált halálozási arányszámot (SHA) összevetve az országos átlaggal - a 2009. évhez hasonlóan - 2011-ben is valamennyi vizsgált korcsoportban magasabb megyei mutatót tapasztaltunk.

A 2010-ben bekövetkezett összes halálozás tekintetében, a standardizált halálozási hányados (SHH) a férfiak és a nők esetében is magasabb az országos értékhez képest (a SHH értéke férfiaknál erősen szignifikáns, nőknél szignifikáns), de a 2009. évhez képest kismértékben kedvezőbb képet mutat. A halálozások közül az emlő és méhnyak rosszindulatú daganatos megbetegedéseinek, valamint későbbi stádiumban az ezen kórképekből adódó halálesetek csökkentéséhez hozzájárul(hat) a népegészségügyi szakemberek által működtetett behívóleveles szűrővizsgálatok által nyújtott lehetőségek jobb kihasználása.

Komárom-Esztergom megye női lakossága körében 2009. évben az emlőrosszindulatú daganatos megbetegedése a második leggyakoribb daganatos megbetegedés volt (20,5%-ban). 2010. és 2012. között a leggyakrabban diagnosztizált, frissen felfedezett női daganattá vált.

A fent említett megbetegedési adatok javítása érdekében, valamint a minél nagyobb átszűrtség eléréséhez a 45-65 év közötti hölgyek körében szervezett, behívóleveles mammográfiás szűrővizsgálatok ideális megjelenési aránya - Uniós ajánlás szerint - legalább a 70%-ot el kellene, hogy érje.

Megyénk vonatkozásában a megjelenési arány 2011-ben - 39%, 2012-ben - 43%, 2013. I. félévében (előzetes adat) - 39,7% volt.

Az eltelt évek megyei tapasztalatai azt mutatják - főként a nagyvárosokat érintően-, hogy a megjelenési adatok elmaradnak mind az országos arányoktól (46-48%), mind a régiós adatoktól (50%), mind a Komárom-Esztergom megyei kistéleplési arányoktól (50-60% közötti).

A 45-65 év közötti hölgyek részére 2 évenkénti gyakorisággal javasolt az emlő és méhnyak szűréseken megjelenni. Az időben felfedezett rákmegelőző állapotok eredményesen kezelhetők, illetve a minél korábban megkezdett célzott terápia az életminőség javításának fontos eszköze. A Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv a szűrővizsgálatokkal kapcsolatos tévhitek eloszlatása céljából felvilágosító kisfilm készítését fáradozik, a megjelenési arány javítása, emelése érdekében.

Tatabánya, 2013. augusztus 15.

Hollósiné Dr. Szentesi Zsuzsanna
megyei tiszti főorvos